

**VASIKOIDEN PITKÄ VIERIHOITO OSANA
TULEVAISUUDEN MAIDONTUOTANTOA**

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Maaseutuelinkeinojen koulutus, Mustiala

Kevät 2021

Veera Takanen

Tekijä Veera Takanen

Vuosi 2021

Työn nimi Vasikoiden pitkä vierihoito osana tulevaisuuden maidontuotantoa

Ohjaajat Jari Heikkonen

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, voisiko vasikoiden pitkästä vierihoidosta tulla normaali käytäntö tulevaisuuden maidontuotannossa. Vasikoiden pitkällä vierihoidolla tarkoitetaan vasikan kasvattamista sen oman emon tai muun lehmän hoivassa ja imetyksessä. Työn taustana oli huoli maidontuotannon tulevaisuudesta ja kiinnostus kuluttajien mielipiteistä vierihoidosta. Työn teoriaosuudessa vierihoidosta tarkastellaan kolmesta eri näkökulmasta, jotka ovat eläin, maidontuottaja sekä kuluttaja.

Työn tutkimusosana toimii kyselytutkimus, jonka tarkoituksena oli kartoittaa kaikenlaisten kuluttajien mielipiteitä vierihoidosta, sekä maidontuotannon nykytilanteesta. Tavoitteena oli vastausten avulla selvittää, olisiko vierihoito kuluttajien mielestä toteutuskelpoinen menetelmä. Kyselyä jaettiin sosiaalisessa mediassa, ja vastauksia siihen tuli 323 kappaletta.

Tulokset osoittivat, että pääosin kuluttajat olivat vierihoidon puolella, ja kannattivat sen yleistymistä tulevaisuudessa. Vastauksissa tuli jonkin verran ilmi tyytymättömyys myös muihin nykytuotannossa käytettäviin menetelmiin. Toisaalta vastaajista monet olivat tyytyväisiä eläinten nykyisiin oloihin. Vierihoidon mahdollisella yleistymisellä ei uskottu olevan juurikaan vaikutusta maitotuotteiden kulutukseen. Vierihoidon toteuttamisen toivottiin pääosin olevan vapaaehtoista tuottajalle. Lisäksi asiasta toivottiin tehtävän lisää tutkimuksia, sekä käytännön kokemuksia ennen kuin vierihoidon yleistämistä vietäisiin eteenpäin.

Avainsanat Vierihoito, Lypsykarja, Kuluttajat, Kotieläintuottajat

Sivut 72 sivua ja liitteitä 5 sivua

Author Veera Takanen

Year 2021

Subject Suckling calves as a part of future milk production

Supervisors Jari Heikkonen

ABSTRACT

The aim of this thesis is to find out if it could be a possible option to suckle calves as a part of future milk production. Suckling calves means that dairy cows and calves are kept together, and calf is allowed to suckle either its own dam or some other cow. The background for this thesis is a concern about the future of the milk production and interest in finding out what the customers say about the idea. In the theory part of the thesis, suckling is studied from three point of views: animal, dairy farmer and consumer.

A customer survey was made as a part of this thesis. The goal was to hear opinions from as large a group of customers and farmers as possible about suckling and modern milk production. The aim of the survey was to find out, would the respondents think that suckling is a viable method. The survey was shared in the social media, and it got 323 replies.

Results showed that consumers were mostly in favor of suckling and wanted it to become more popular method among farmers. Some respondents mentioned that they were discontented with some methods used in milk production at present while the others were satisfied with them. Mainly it was also thought that it is not likely that suckling would increase milk consuming. What comes to the farmer, they hoped that suckling would not be too expensive to implement, and it should be voluntary for farmers to change the system. All in all, the respondents hoped for more research and experiments in practice before increasing the suckling practice.

Keywords Rooming-in, Dairy Cattle, Consumers, Livestock farmers

Pages 72 pages and appendices 5 pages

Sisällys

1	JOHDANTO.....	1
2	ELÄINNÄKÖKULMA.....	2
2.1	Nautojen luontaiset käyttäytymistarpeet.....	2
2.2	Vierihoidon eri mallit	5
2.3	Vasikoiden kasvatus ja vieroitus nykyaikaisessa tuotannossa.....	12
2.3.1	Tavanomainen maidontuotanto	12
2.3.2	Emolehmätuotanto	15
2.3.3	Luomumaidontuotanto	18
2.4	Pitkän vierihoidon etuja lehmälle ja vasikalle.....	18
2.5	Pitkän vierihoidon haittoja lehmälle ja vasikalle	21
3	TUOTTAJANÄKÖKULMA	25
3.1	Tuottajien kokemuksia.....	25
3.2	Vaikutuksia tuotantoon	27
3.3	Navetan muutostyöt ja käytännön järjestelyt	29
3.4	Hyviä ja huonoja puolia tuottajan näkökulmasta	31
4	KULUTTAJANÄKÖKULMA.....	35
4.1	Kuluttajatrendit ja ruokavaliot.....	35
4.2	Kritiikki maitotuotteiden tuotantoa ja käyttöä kohtaan	36
4.3	Maitotuotteiden kulutuksen muutos.....	38
5	KYSELYTUTKIMUS KULUTTAJILLE.....	42
5.1	Tavoitteet.....	42
5.2	Sisältö ja toteutus	42
6	TULOSTEN ESITTELY JA TARKASTELU	43
6.1	Vastaajien perustiedot.....	43
6.2	Maidonkulutustottumukset ja näkemykset tavanomaisesta tuotannosta ...	46
6.3	Vastaajien näkemykset pitkästä vierihoidosta	53
6.4	Avoin palaute	59
7	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	62
	Lähteet.....	65

Kuvat, taulukot ja kaavat

Kuva 1. Luonnossa nautalauma koostuu noin kahdestakymmenestä lehmästä vasikoineen (Castrén, n.d.).	2
Kuva 2. Luonnossa lehmät luovat vahvan suhteen jälkeläisiinsä (Agenäs, 2020a).	3
Kuva 3. Vasikan kehittyessä märehitijäksi, sen ruoansulatuksen keskus vaihtuu vähitellen juoksutusmahasta pötsiin (Vasikoiden hoito-opas, 2005c).	5
Kuva 4. Vierihoidtoa voidaan toteuttaa jossain määrin myös parsinavetoissa (Niskanen, 2018).	6
Kuva 5. Pitkä vierihoidto voi kestää jopa 3–4 kuukauden verran, jonka jälkeen vasikka vieroitetaan maidonjuonnista ja lehmästä (Kyrö, 2019b).	7
Kuva 6. Vasikkapiilo voi olla erillinen karsina, jonne aikuisten eläinten pääsy on estetty aidoilla ja vain vasikan mentävällä kulkuaukolla (ETT, 2011d).	8
Kuva 7. Vasikkapiilona voi toimia myös kuivitettu alue parsien edessä (Kärki, 2005).	8
Kuva 8. Yhdellä imettäjälehmällä voi olla useampi vasikka hoidettavanaan (Kyrö, 2019b).	9
Kuva 9. Samassa karsinassa voidaan pitää myös useampaa imettäjälehmää vasikoineen, ja karsinoita voidaan usein rajata tarpeen mukaan (Kyrö, 2019b).	10
Kuva 10. Kesäisin vasikat ja lehmät voidaan päästää yhdessä laitumelle (Kyrö, 2019a).	11
Kuva 11. Poikimakarsinan on oltava tilava ja hyvin kuivitettu. (Kyrö, 2019a)	12
Kuva 12. Lehmän kannattaa antaa nuolla vastasyntynyttä vasikkaansa (Stubb, 2020a).	13
Kuva 13. Vasikan juoma-asento on usein luontaisin lehmää imiessä. (Vasikoiden hoito-opas, 2005b).	14
Kuva 14. Tavanomaisessa tuotannossa vasikka viettää elämänsä ensimmäiset viikot yksilökarsinassa (Pellon, n.d.-a).	15
Kuva 15. Lähes kaikki emolehmäkarjat laiduntavat, sillä se on usein edellytys tuotannon kannattavuudelle (Raatikainen, 2014).	16
Kuva 16. Vasikat voidaan vieroittaa nenäläppien avulla (Stubb, 2020a).	17
Kuva 17. Vasikka saa tyydytettyä imemistarpeensa imemällä lehmän vedintä tai tuttia (Kyrö, 2019a).	19
Kuva 18. Imeminen aiheuttaa sekä lehmälle että vasikalle hormonaalisia vaikutuksia (Vasikoiden hoito-opas, 2005a).	20

Kuva 19. Useimmiten vasikat valitsevat utareesta yhden neljänneksen, josta ne imevät mieluiten maitoa (Kostamo, 2016).....	22
Kuva 20. Vasikat osaavat tarvittaessa varastaa maitoa myös muilta lehmillä (Kostamo, 2016).	23
Kuva 21. Rehuhygienian turvaamisen vuoksi olisi tärkeää estää vasikoiden pääsy ruokintapöydälle (Kostamo, 2016).	24
Kuva 22. Isojen ryhmien tarkkailu vaatii hyvää karjasilmää (Kyrö, 2019b).	24
Kuva 23. Lehmien ja vasikoiden yhteiselon seuraaminen myös motivoi ja tuo hyvää mieltä tuottajalle (Stubbs, 2020a).....	26
Kuva 24. Muun muassa vasikoiden hyvän kasvun, alhaisen stressitason ja kaikin puolin paremman terveyden uskotaan korvaamaan vierihoidosta aiheutuvat haitat tuottajalle (Thünen-Institut, n.d.).	28
Kuva 25. Uusiin navettoihin on helppo suunnitella ryhmäkarsina imettäjällemille (Stubbs, 2020a).....	30
Kuva 26. Imettäjällemien karsina voidaan rakentaa myös esimerkiksi vanhaan rehusiiioon (Stubbs, 2020a).	30
Kuva 27. Imettäjällemien karsina voidaan siivota myös käsin, mutta se on työlästä (Stubbs, 2020a).....	31
Kuva 28. Vasikat makoilevat mielellään myös parsissa, vaikka tarjolla olisi vasikkapiilo (Agenäs, 2020a).....	32
Kuva 29. Vasikka tarvitsee ternimaitoa juodakseen mahdollisimman pian syntymän jälkeen (Hokkanen, n.d.).	33
Kuva 30. Yksilökarsinoiden avulla voidaan yleensä taata paremmin vasikan yksilöllisempi hoito ja tarkkailu (Pellon, n.d.-b).....	35
Kuva 31. Ravintoaineiden saanti prosentteina kolmesta maitolasillisesta (Maito ja Terveys ry, n.d.).....	38
Kuva 32. Maidon kulutus Suomessa vuosina 1950–2018 kg henkeä kohden. (Maito ja Terveys ry, 2018c).....	39
Kuva 33. Juustojen kulutus Suomessa vuosina 1950–2018 kg henkeä kohti (Maito ja Terveys ry, 2018b).....	40
Kuva 34. Hapanmaitovalmisteiden kulutus Suomessa vuosina 1960–2018 kg henkeä kohti (Maito ja Terveys ry, 2018a).....	40

Kuva 35. Eri kaurajuomatuotteiden valikoima laajenee jatkuvasti (Juustoportti, n.d.)..	41
Kuva 36. Vastaajien sijoittuminen eri ikäryhmiin	44
Kuva 37. Vastaajien sukupuoli	45
Kuva 38. ”Koetko, että maidontuotanto on sinulle tuttu tai kiinnostava ala?”	46
Kuva 39. ”Käytätkö lehmänmaitotuotteita edes silloin tällöin?”	47
Kuva 40. ”Mikä tai mitkä tekijät vaikuttavat siihen, että käytät maitotuotteita? Voit vastata useita vaihtoehtoja.”	48
Kuva 41. ”Pyritkö suosimaan tuotteita, joiden tuotannossa on satsattu eläinten hyvinvointiin? Esimerkiksi vapaan/ulkoilevan lehmän maito tai luomumaito.”	50
Kuva 42. ”Miksi et käytä maitotuotteita? Voit valita useita vaihtoehtoja.”	51
Kuva 43. ”Oletko oman näkemyksesi perusteella tyytyväinen lypsylehmien ja vasikoiden nykyisiin oloihin/ tuotannossa tavallisesti käytettäviin menetelmiin? Voit halutessasi perustella vastaustasi lyhyesti.”	53
Kuva 44. ”Oletko kuullut vasikoiden pidemmästä vierihoidosta aiemmin?”	54
Kuva 45.” Vaikuttaisiko vasikoiden vierihoidon yleistyminen lehmänmaitotuotteiden käyttöösi?”	55
Kuva 46. ”Olisitko valmis maksamaan enemmän maitotuotteista, joiden tuotannossa on käytetty pidempää vierihoitoa?”	56
Kuva 47. ”Oletko vasikoiden pidemmän vierihoidon puolella, vai sitä vastaan? (Nyt lukemasi ja/tai aiemman kokemuksesi perusteella) Voit halutessasi perustella vastaustasi lyhyesti.”	58
Kuva 48. ”Kannattaisitko vierihoidon yleistymistä tulevaisuudessa?”	58

Liitteet

Liite 1	Kyselytutkimus kuluttajille
---------	-----------------------------

1 JOHDANTO

Vasikoiden vierihoito oman emonsa hoivassa on emolehmäkarjoissa tuttu ja normaali käytäntö, joka on vähitellen herättänyt keskustelua taas lypsykarjapuolella. Nykyään vierihoitoa toteuttavia maidontuotantotiloja löytyy Suomesta vain muutamia, eikä menetelmä ole tuttu monille, mutta kiinnostus vierihoitoa kohtaan on jonkin verran kasvussa. Perinteisesti vasikka erotetaan emästään joko lähes heti syntymän jälkeen tai viimeistään muutaman päivän päästä, jolloin lehmä siirtyy muiden lypsävien lehmien joukkoon, ja ihminen huolehtii vasikasta. Pitkässä vierihoidossa vasikka ja lehmä saavat olla yhdessä toteutustavasta riippuen päivistä useisiin viikkoihin.

Lehmän maidon ja maitovalmisteiden käyttöä kritisoidaan entistä enemmän. Syitä siihen on useita, kuten tutkimuksen ja tiedon lisääntyminen eläinten hyvinvoinnista, sekä moraalikäsitteiden ja ajattelutapojen muutos (Ruokavirasto, n.d.). Varsinkin ennen kuluttajat perustelivat maidon kulutuksen vähentämistä vetoamalla esimerkiksi terveyssyyhin, mutta nykyisin myös ekologiset ja ennen kaikkea eettiset perusteet ovat suurimpia syitä käytön vähentämiselle tai lopettamiselle (Laakkonen, 2019). Lisäksi varsinkin viime vuosina markkinoille tulleet kaurajuomavalmisteet ja siitä seurannut trendibuumi haastavat perinteisen lehmänmaidon ruokajuomana sekä ruoanlaitossa.

Pidemmällä vierihoidolla on jo tutkimusten ja käytännön kokeilujen myötä osoitettu olevan paljon positiivisia vaikutuksia sekä tuottajalle että ennen kaikkea eläimille. Haittapuoliakin tosin löytyy molempien osapuolten kannalta, joten aihe vaatisikin lisää tutkimusta ja kokeiluja. Niiden avulla olisi mahdollista löytää sopivat menetelmät, joilla vierihoitoa voitaisiin alkaa toteuttaa isommassa mittakavassa.

Opinnäytetyön ideana on selvittää kuluttajakyselyn avulla erilaisista lähtökohdista olevien ihmisten näkemyksiä vierihoidosta ja sen toteuttamiskelpoisuudesta (Liite 1). Tarkoitus on siis selvittää, voisiko vierihoito olla tulevaisuudessa normaali käytäntö jokaisella lypsykarjatilalla, tietysti kullekin tilalle sopivalla toteutustavalla. Lisäksi pohditaan, olisiko pitkä vierihoito menetelmä, josta sekä kuluttaja, tuottaja ja eläimet hyötyvät, ja saataisiinko samalla parannettua maidontuotannon imagoa.

2 ELÄINNÄKÖKULMA

2.1 Nautojen luontaiset käyttäytymistarpeet

Nauta on lauma- ja saaliseläin, jonka alkuperäistä elinympäristöä ovat tasangot ja muut aukeat alueet, joilta se etsii myös ravintonsa. Jalostuksesta huolimatta nauta on säilyttänyt luontaisia käyttäytymistapoja, jotka tulisi ottaa huomioon niin nautojen elinoloissa kuin käsittelyssäkin. Nautalaumassa vallitsee arvojärjestys, hierarkia, jonka perusteella jokaisella eläimellä on oma paikkansa laumassa. Yleensä arvojärjestyksessä korkeimmalla ovat iäkkäimmät, suurimmat ja kokeneimmat eläimet. Asema laumassa ei periydy jälkeläiselle, mutta arvojärjestys voi muuttua, esimerkiksi hiehon asema laumassa voi nousta korkeammalle ensimmäisen poikimisen jälkeen. Nautalaumassa toiminnot, kuten juominen, syöminen ja lepääminen tapahtuvat usein samanaikaisesti. (ETT, 2011a)

Luonnossa naudat elävät laumoissa, jotka koostuvat noin kahdestakymmenestä eläimestä, yleensä toisilleen sukua olevista, eri-ikäisistä lehmistä ja niiden vielä vieroittamattomista jälkeläisistä (Kuva 1). Sonnit muodostavat yleensä oman, pienemmän laumansa lisääntymiskauden ulkopuolella, mutta liittyvät taas naaraiden joukkoon kiima-aikaan. Nuoret, vieroitetut, mutta vielä sukukypsymättömät eläimet voivat lisäksi muodostaa keskenään sekalaumoja, jossa on sekä uroksia että naaraita. (EHK, n.d.)

Kuva 1. Luonnossa nautalauma koostuu noin kahdestakymmenestä lehmästä vasikoineen (Castrén, n.d.).

Sosiaaliset suhteet ovat naudoille tärkeitä. Lauman vakaus ja turvallisuus perustuvat siihen, että eläimet tuntevat toisensa ja kukin niistä tietää oman asemansa laumassa. Suurimmat konfliktit vältetään ylempi- ja alempiarvoisten eläinten välillä väistö- ja uhkauseleillä. Lisäksi naudat hoitavat toistensa kehoja nuolemalla niistä paikoista, johon toinen ei yllä. Näin vahvistetaan lauman jäsenten välisiä suhteita. (ETU, n.d.) Lähisukulaiset, kuten emä ja vasikka, tai samassa sosiaalisessa asemassa olevat naudat luovat toisiinsa läheiset suhteet, jotka voivat jatkua läpi eliniän (Kuva 2) (EHK, n.d.).

Kuva 2. Luonnossa lehmät luovat vahvan suhteen jälkeläisiinsä (Agenäs, 2020a).

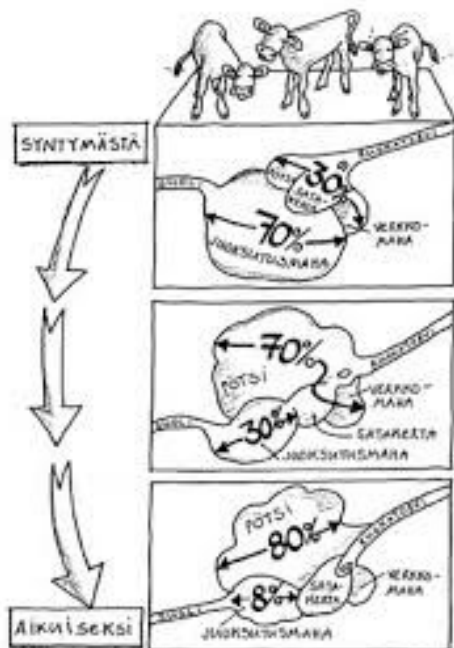
Luonnonoloissa nauta pyrkii eroon laumasta poikimisen ajaksi. Tämän tarkoituksena on varmistaa leimautuminen vasikan ja emän välillä. Emä leimautuu nuollessaan ja hoivatessaan vasikkaansa usein heti, mutta viimeistään noin tuntien kuluessa syntymän jälkeen. Vasikalla leimaantumisen voi kestää muutamia päiviä. (ETU, n.d.) Poikiminen lauman keskellä on siis riskialtista, sillä vasikka nousee kuitenkin jaloilleen jo pian syntymänsä jälkeen, jolloin se alkaa etsiä utareta imettäväksi keneltä tahansa. Samalla vasikalla on riski joutua muiden eläinten tallomaksi, ja toisten emojen torjunnan kohteeksi. Lisäksi muut emät voivat yrittää omia vasikkaa varsinkin hiehoilta ja alempiarvoisilta yksilöiltä, jolloin leimaantuminen omaan emoon voi epäonnistua. Se taas voi olla vasikan selviämisen kannalta kohtalokasta. (Pesonen, 2011)

Elämänsä ensimmäiset vuorokaudet vasikka pysyy kauempana laumasta, piilossa ja suojassa saalistajilta. Emä käy imettämässä vasikkaansa useita kertoja vuorokaudessa. Noin muutaman päivän kuluttua emä tuo vasikan lauman pariin. (ETT, 2011b) Laumaan liityttyään, noin kymmenen vuorokauden ikäisenä, vasikka muodostaa yhdessä muiden vasikoiden kanssa oman alaryhmänsä. Vasikat tekevät ryhmässä samoja asioita samanaikaisesti, kuten leikkivät, syövät ja lepäävät. Leikin ja ympäristön tutkimisen avulla vasikka tutustuu maailmaan ja opettelee aikuisen naudan tavoille. Samalla vasikat luovat keskenään jopa elinikäisiä ystävyyssuhteita. Emänsä luona vasikka käy lähinnä imemässä, mutta saa siltä hoivaa edelleen. (ETU, n.d.)

Vasikka imee maitoa ensimmäisen kuukauden aikana jopa 6–8 kertaa päivässä, noin 1,5–2 litraa kerrallaan. Imemisjakso kestää noin 10 minuuttia, ja kokonaispäiväannos on keskimäärin noin 10–12 litraa vuorokaudessa. Myöhemmin imemiskerrat harvenevat 3–4 kertaan päivässä. (ETT, n.d.-a)

Lehmä vieroittaa vasikkaansa vähitellen, yleensä täysvieroitus tapahtuu noin 8-11kk iässä. Kiintein hoitovaihe kestää emän ja vasikan välillä noin kolmen kuukauden ajan, jonka jälkeen vasikka viihtyy entistä enemmän ikätovereidensa parissa. Suhde emään kuitenkin säilyy vielä vieroituksen jälkeenkin. (Pesonen, 2011) Vasikka on viimeistään ennen lopullista vieroitusta kehittynyt jo märehitijäksi, ja käyttää maidon sijaan enimmäkseen karkea- ja väkirehua. Kehitys märehitijäksi alkaa jo 1–2 viikon ikäisenä, mikäli vasikalle tarjotaan jo silloin maisteltavaksi karkearehua, kuten kuivaheinää. Tällöin vasikan etumahojen koot alkavat muuttua, ja varsinkin pötsi alkaa kasvaa suuremmaksi. Noin 2–3 viikon iässä vasikka alkaa jo märehitimään, ja 3–8 viikon iässä vasikan etumahat kehittyvät märehitijöille tyyppillisiksi (Kuva 3). (Härtel, 2005, ss. 17–18) Lisäksi vasikan aineenvaihdunta alkaa vähitellen sopeutumaan uusia ravintoaineita hyödyntäväksi. Vieroitus maidosta voi tuotanto-olosuhteissa tapahtua jo 2 kuukauden ikäisenä, jolloin pötsin pieneliöstö on vakiintunut sopivaksi ja etumahojen liikkeet ovat kehittyneet. Vasikan on silloin tosin syötävä jo tarpeeksi väkirehua, suositeltava määrä on noin 1,5 kg päivässä. Rajoittamalla asteittain maidonsaantia, ja tarjoamalla laadukkaita sekä hyvin maistuvia rehuja, voidaan vasikan kehitystä märehitijäksi nopeuttaa. (Härtel, 2005, s. 18)

Kuva 3. Vasikan kehittyessä märehitjäksi, sen ruoansulatuksen keskus vaihtuu vähitellen juoksutusmahasta pötsiin (Vasikoiden hoito-opas, 2005c).

2.2 Vierihoidon eri mallit

Tavanomaisilla lypsykarjatiljoilla vasikka ja emä erotetaan usein toisistaan nopealla vieroituksella tai viimeistään lyhytkestoisen vierihoidojakson jälkeen. Nopealla vieroituksella tarkoitetaan emän ja vasikan erottamista toisistaan noin muutamista tunneista yhteen vuorokauteen poikimisen jälkeen. Siihen mennessä emä on usein ehtinyt nuolla vasikkansa, ja vasikka taas imenyt emänsä ternimaitoa. Välillä vieroitus saattaa tosin olla nopeampikin. Vasikka leimautuu emäänsä vasta päivien kuluttua, joten se ei juurikaan kärsi vieroittamisesta. Luonnonoloissa hidas leimaantumisen mahdollistaa vasikalle tarvittaessa tilaisuuden varastaa maitoa toiselta imettävältä lehmältä, mikäli vasikan oman emän imeminen ei ole mahdollista. Emälle taas nopea vieroitus voi olla hyvin stressaavaa, sillä se leimaantuu vasikkaansa usein heti syntymän jälkeen. (Hänninen, 2012, s. 8)

Lyhytaikainen vierihoito lypsykarjatuotannossa kestää usein noin 1–5 vuorokautta.

Parsinavetoissa niinkään pitkään kestävä vierihoito ei useinkaan ole mahdollista käytännön syistä. Esimerkiksi harvoista parsinavetoista löytyy poikimakarsinaa, joten vasikka joudutaan siirtämään yksilökarsinaan huomattavasti nopeammin. Pihattonavetoissa muutaman päivän

vierihoito on useimmiten mahdollista poikimakarsinan ansiosta. Lehmää ja vasikkaa ei kuitenkaan kannattaisi pitää vuorokautta kauempaa yhdessä, varsinkin jos vasikan vierihoidon ei aiota jatkaa pidemmälle. Muutamassa päivässä nimittäin myös vasikka ehtii kiintyä emäänsä, jolloin vieroituksesta aiheutuvan stressin määrä kasvaa molemmilla. Lisäksi vasikan opettaminen juotolle voi hankaloitua, jos se on jo oppinut imemään suoraan utareesta. (Kulkas, 2005, s. 21)

Osa-aikaisessa vierihoidossa vasikoita ja lehmiä pidetään tavoista riippuen suurimmaksi osaksi erossa toisistaan. Pääasiallisesti vasikoita pidetään yksilö- tai ryhmäkarsinoissa, mutta lasketaan säännöllisin väliajoin imemään maitoa emältään (Kuva 4). Käytäntö on mahdollisesti yleisempi parsinavetoissa, sillä se on usein helpommin ja turvallisemmin järjestettävissä. Niissäkin tosin joudutaan tekemään järjestelyjä, joilla estetään esimerkiksi vasikoiden pääsy ruokintapöydälle. Vapaana vasikat saavat olla vain sen aikaa, että ne ehtivät juoda kyllikseen, joko ennen, jälkeen tai kesken lypsyn. Imemiskertoja on tavallisesti siis noin 2–3 kertaa päivässä. Osa tiloista saattaa jatkaa käytäntöä koko juottokauden ajan tai jopa pidempään, eli vaihtelevasti noin 2–3 kuukauden ajan. Vieroittaminen voidaan tehdä vähentämällä vasikan imemiskertoja päivässä. Vasikka päästetään aluksi imemään emäänsä vain kerran päivässä, ja lopulta imemään pääseminen rajoitetaan lopullisesti. (Kulkas, 2005, s. 21)

Kuva 4. Vierihoitoa voidaan toteuttaa jossain määrin myös parsinavetoissa (Niskanen, 2018).

Vaihtoehtoisesti vasikoita voidaan pitää vapaana myös osan vuorokaudesta. Esimerkiksi yön yli vasikat ovat vapaana navetassa, ja pääsevät emiensä luo. Päivisin taas vasikat voidaan siirtää takaisin karsinoihin esimerkiksi siksi aikaa, kun navetassa työskennellään. (Thünen-Institut, n.d.) Tapaa voidaan toteuttaa sekä parsi- että pihattonavetassa.

Kuva 5. Pitkä vierihoito voi kestää jopa 3–4 kuukauden verran, jonka jälkeen vasikka vieroitetaan maidonjuonnista ja lehmästä (Kyrö, 2019b).

Pitkä, eli kokoaikainen vierihoito voi kestää jopa vasikoiden koko juottokauden ajan, eli noin parin kuukautta, mutta jotkut jatkavat vierihoitoa jopa 3–4 kuukauden ikään asti (Kuva 5). Vasikat imevät joko omaa emäänsä, tai vaihtoehtoisesti yhtä tai useampaa toista lehmää. (Kulkas, 2005, s. 21)

Pihattonavetoissa ja laitumilla vasikoita pidetään tavallisesti vapaana suurimman osan ajasta, ja ne saavat liikkua lehmien seassa. Tapa on soveliaampi kiinteäpohjaiselle pihatolle, mutta onnistuu myös rakolattiaisessa pihatossa. Silloin vasikoilla tosin tulee olla mahdollisuus maata kiinteäpohjaisella alustalla. Se voidaan toteuttaa usein helposti joko rakentamalla erillinen kuivitettu karsina, niin sanottu vasikkapiilo tai -kamari (Kuva 6) (Kulkas, 2005, s. 21)

Kuva 6. Vasikkapiilo voi olla erillinen karsina, jonne aikuisten eläinten pääsy on estetty aidoilla ja vain vasikan mentävällä kulkuaukolla (ETT, 2011d).

Vasikkapiilolla tai -kamarilla tarkoitetaan karsinaa tai muuta tilaa, jonne vain vasikoilla on pääsy. Aikuisten eläinten kulku voidaan estää vaikkapa aidoilla ja vain vasikan mentävällä kulkuportilla. Vasikkapiilo on tavallisesti kokonaan tai osittain kestokuivitettu alue, jossa vasikat voivat lepäillä rauhassa. Lisäksi siellä voi olla erikseen tarjolla vasikoille sopivaa väkirehua ja vettä. (ETT, 2011d) Vaihtoehtoisesti kuiviketta voidaan makuuparsipihatoissa laittaa parren ja seinän väliin, tai vastakkain olevien parsien väliin jäävään tilaan (Kuva 7) (Kulkas, 2005, s. 21).

Kuva 7. Vasikkapiilona voi toimia myös kuivitettu alue parsien edessä (Kärki, 2005).

Varsinkin vuosikymmeniä vanhoissa parsinavetoissa kokoaikainen vierihoito voi olla haastavaa toteuttaa, sillä siellä vastaan tulevat usein tilanpuute ja ylipäättään tuotantorakennusten huono suunnittelu vierihoidon kannalta. Myös pihatoissa on tosin

omat haasteensa, sillä niissäkin joudutaan varmistamaan, että vasikoiden vapaana pitäminen on turvallista kaikkien kannalta.

Yksi vaihtoehto vierihoidon toteuttamiseen on imettäjälehmät. Imettäjäksi valitaan rauhallinen, hyväluontoinen lehmä, joka antaa useamman vasikan imeä maitoaan. Yleensä esimerkiksi huonolaatuisempaa maitoa lypsävät, huonosti tiineeksi tulevat, jalkavaivaiset, vanhat yksilöt tai teuraaksi menossa olevat lehmät valitaan imettäjäksi. Lehmän tulisi kuitenkin olla suhteellisen korkeatuottoinen, jotta vasikoille riittää varmasti tarpeeksi maitoa, riippuen tietysti vasikoiden ja imettäjälehmien määrästä (Kuva 8). Vasikat imevät imettäjälehmältä maitoa jopa 8–10 litraa maitoa päivässä ja enemmänkin, joten maitoa on riitettävä reilusti ainakin vasikan ensimmäisen elinkuukauden ajan. Lähempänä vieroitusikää maidontuotanto voi hiipua, jotta vasikat oppivat paremmin käyttämään ravintonaan myös väki- ja korsirehua maidon sijasta. Vasikoita pidetään tavallisesti yhdessä imettäjälehmän kanssa koko juottokauden ajan tai kauemmin. (Kulkas, 2005, ss. 21–22)

Kuva 8. Yhdellä imettäjälehmällä voi olla useampi vasikka hoidettavanaan (Kyrö, 2019b).

Useampaa imettäjälehmää käytettäessä voidaan vasikat jakaa ikäryhmien mukaan.

Esimerkiksi paljon lypsävät lehmät laitetaan yhteen nuorimpien vasikoiden kanssa, sillä ne

tarvitsevat maitoa jatkuvasti. Vähemmän lypsävät taas pidetään vieroitusikää lähellä olevien vasikoiden kanssa, jotka ovat jo tottuneet syömään rehua. (Stubb, 2020b)

Imettäjälehmää pidetään yhdessä samassa karsinassa vasikoiden ja mahdollisesti muiden imettäjalehmien kanssa, mikäli tilaa riittää (Kuva 9). Karsinan tulisi olla kooltaan noin 13–15 neliötä yhtä lehmää kohti. Yhtä lehmää kohti voi olla jopa 1–5 vasikkaa, riippuen muun muassa karsinan suuruudesta, lehmän lypsämästä maitomäärästä ja lehmän luonteesta. Kestokuivike on yleisin malli karsinoissa, mutta myös makuuparrellisia versioita on olemassa. Makuuparsien eteen on mahdollista tehdä vasikoille erillinen, kuivitettu alue, jossa ne pääsevät lepäämään ja syömään omaa rehuaan. Kestokuivikekarsinoissa erillistä makuualueutta vasikoille ei välttämättä tarvita. (Kulkas, 2005, ss. 21–22)

Kuva 9. Samassa karsinassa voidaan pitää myös useampaa imettäjälehmää vasikoineen, ja karsinoita voidaan usein rajata tarpeen mukaan (Kyrö, 2019b).

Kesäisin imettäjälehmää ja vasikoita voidaan pitää yhdessä laitumella (Kuva 10), kunhan niillä on mahdollisuus päästä säänsuojaan sisälle navettaan tai katokseen. Vasikoilla olisi lisäksi hyvä olla erikseen oma vasikkapiilo. Lisäksi tarjolla on oltava lisärehua, kuten heinää ja apetta sekä vasikoille että imettäjille. (Stubb, 2020b)

Kuva 10. Kesäisin vasikat ja lehmät voidaan päästää yhdessä laitumelle (Kyrö, 2019a).

Ulkomailla on tehty myös kokeiluja, joissa yhdistellään sekä imettäjälehmätyypistä että vasikan oman emän toimesta tapahtuvaa vierihoitoa. Ideana on, että lehmä ja vasikka siirretään muutaman päivän jälkeen poikimisesta samaan ryhmään vähän aiemmin poikineiden lehmien ja niiden vasikoiden seuraan. Tällöin ryhmässä kauiten ollut lehmä siirretään lypsyssä olevien joukkoon, sen vasikan jäädessä muiden lehmien hoitoon ja imetykseen. Ryhmässä oleva lehmä imettää omaa vasikkaansa, sekä paria muuta vasikkaa, kunnes sen on aika poistua seuraavan lehmä-vasikkaparin tullessa sen tilalle. Näin saadaan lehmien määrä pidettynä sopivaksi suhteutettuna vasikoiden määrään, ja kierto toimivana. Hyviä puolia tavassa ovat vasikoiden ja emän pidempi yhdessäolo sekä kustannustehokkuus tuottajalle. Käytännön huonoina puolina pidetään ainakin vasikoiden eri-ikäisyyttä, sillä nuorempien vasikoiden voi olla hankala pitää puoliaan isompia vastaan. (Thünen-Institut, n.d.)

Tässä työssä tarkastellaan nimenomaan vasikoiden pitkän vierihoidon vaikutuksia tuottajan, vasikan ja lehmän sekä kuluttajien kannalta. Pitkällä vierihoidolla tarkoitetaan vasikoita, jotka ovat jatkuvasti joko emänsä tai muun imettäjänsä hoivassa koko juottokauden ajan, eli noin 2–3 kuukautta. Osa-aikaista vierihoitoa ei tässä tapauksessa juurikaan huomioida, sillä

siinä vasikka ja lehmä saavat olla yhdessä vain tietyn ajan verran päivässä, eivätkä pidemmän vierihoidon kaikki hyödyt siis täyty täysin.

2.3 Vasikoiden kasvatusta ja vieroitus nykyaikaisessa tuotannossa

2.3.1 Tavanomainen maidontuotanto

Tilava, kuivitettu ja helposti muunneltavissa oleva erillinen poikimakarsina löytyy nykyään lähes jokaisesta uudesta navettarakennuksesta, sillä lehmälle se on suositeltavin ja paras paikka poikia (Kuva 11). Ennen poikimista eläin suositellaan siirrettäväksi hyvissä ajoin poikimakarsinaan, joka voi olla ryhmäkarsina tai yksilökarsina. Parsinavetassa lehmä poikii omalla paikallaan kytkettynä parteen. Lehmän takana sijaitseva lantakouru tai -ritilä suositellaan peittämään leveällä levyllä tai kumimatolla, ja alustan on oltava runsaasti kuivitetuna ennen poikimista. Kesäisin myös laidun on suositeltava poikimapaikka, tietysti sääolot huomioon ottaen. Laitumelle poikimisessa on kuitenkin monta hyvää puolta, sillä siellä on esimerkiksi enemmän tilaa ja liukastumisen vaara on usein pienempi lehmälle. (Heinonen & Simojoki, 2005, ss. 7–8)

Kuva 11. Poikimakarsinan on oltava tilava ja hyvin kuivitettu. (Kyrö, 2019a)

Vasikan synnyttyä emän on hyvä antaa hoitaa vasikkaansa, sillä emä on jälkeläiselleen yksilöstä riippuen usein paras vaihtoehto hoitajaksi. Kaikki lehmät eivät kuitenkaan aina hyväksy vasikkaansa, tai muuten vain ole kiinnostuneita sen hoitamisesta. Tällöin karjanhoitajan vastuulle jää kuivata vasikka ja juottaa sille ternimaitoa. Vasikka vieroitetaan siis myös nopeasti emostaan. Emän on kuitenkin hyvä antaa nuolla vasikkansa kuivaksi, jos mahdollista, sillä siitä on monia hyötyjä sekä lehmälle että vasikalle. (Heinonen & Simojoki, 2005, s. 9)

Vasikan nuoleminen aiheuttaa lehmälle hyvän olon hormonin, eli oksitosiinin tuotannon käynnistymisen, joka taas auttaa lehmää palautumaan poikimisesta muun muassa supistamalla kohtua ja helpottamalla jälkeisten irtoamista (Kuva 12). Nuoleminen auttaa myös vasikkaa, sillä se kuivattaa vasikkaa ja saa sen pintaverenkierron parantumaan, jolloin vasikka ei kylmänarkana palellu niin helposti. (ETT, 2011b) Lehmän ja vasikan välinen kontakti on siis tärkeä jo käytännöllisistä ja terveydellisistä syistä, mutta sillä on myös suuri vaikutus eläinten hyvinvoinnin kannalta.

Kuva 12. Lehmän kannattaa antaa nuolla vastasyntynyttä vasikkaansa (Stubb, 2020a).

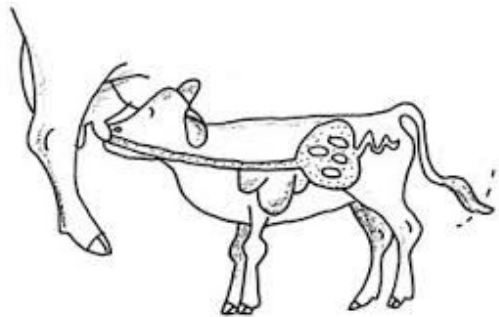

Lehmän poikiessa se tuottaa jälkeläiselleen ternimaitoa, joka on jopa kaksi kertaa tavallista maitoa ravinteikkaampaa. Ternimaidosta vasikka saa itselleen passiivisen immunitetin, joka suojaa sitä taudinaiheuttajia vastaan. Syntyessään vasikalla ei nimittäin ole lainkaan vastustuskykyä omasta takaa, joten sen on saatava ternimaitoa juodakseen mahdollisimman pian. Maitoa on saatava kuitenkin viimeistään noin neljän tunnin kuluttua, jonka jälkeen

vasikan vasta-aineiden läpäisykyky suolistossa heikkenee merkittävästi. Vasikan oma immuunijärjestelmä, eli aktiivinen immunitetti alkaa kehittyä vasta noin kolmen viikon iässä. (Kemppi, 2012, ss. 11–12)

Syntyessään vasikka ensimmäisten 2–3 viikon ajan muistuttaa yksimahaista nisäkästä, sillä maito kulkeutuu märekourua pitkin suoraan juoksutusmahaan, ohittaen pötsin (Kuva 13). Aluksi vasikan ruoansulatusentsyymit pystyvät sulattamaan vain maidosta saatavia ravintoaineita, mutta myöhemmin pötsin kehittyttyä vasikka pystyy sulattamaan myös muuta ravintoa. (Kemppi, 2012, s. 10)

Kuva 13. Vasikan juoma-asento on usein luontaisin lehmää imiessä. (Vasikoiden hoito-opas, 2005b)

Ternimaidosta vasikka saa elintärkeitä vasta-aineita, joilla on suuri vaikutus vasikan tulevaan kasvuun ja kehittymiseen. Vasikka voi imeä ternimaidon joko suoraan emänsä utareesta, tai vaihtoehtoisesti ihmisen toimesta tuttisangosta tai -pullosta, jos emän imeminen ei syystä tai toisesta onnistu. Ternimaidon saanti suoraan emältä on tietysti luonnonmukaisin tapa, ja vasta-aineetkin imeytyvät silloin parhaiten. Karjanhoitajan on kuitenkin tarkkailtava, että vasikka saa varmasti ajoissa ja tarpeeksi maitoa juodakseen. (ETT, 2011c)

Vasikan vieroittamisen ajankohta vaihtelee paljon tavanomaisilla lypsykarjatilastoilla. Tilan tavoista ja tilanteista riippuen vasikan ja emän annetaan joko olla yhdessä joitakin päiviä, jolloin emä käy välillä lypsyllä, ja on muuten vasikan seurassa poikimakarsinassa. Yleisemmin vasikka kuitenkin vieroitetaan emästään jo aiemmin, joko kuivaksi nuolemisen, vasikan ensimmäisen imemiskerran, tai pian ensimmäisen lypsykerran jälkeen. (Ruokatieto, n.d.-a) Suositus on pitää emää ja vasikkaa yhdessä poikimakarsinassa edes sen ajan, että emä saa

nuoltua vasikkansa kuivaksi. Vasikka taas saa juotua omaan tahtiinsa tarpeeksi oman emänsä ternimaitoa, mutta hoitajan on kuitenkin varmistettava vasikan riittävä maidonsaanti.

(Hänninen, 2005, s. 13) Tavallisesti tämän lyhyen vierihoitojakson jälkeen pihatossa elävä lehmä siirtyy muiden lypsyssä olevien lehmien kanssa samaan ryhmään, ja vasikka siirretään yksilökarsinaan (Kuva 14). Sen jälkeen vasikka ja emä harvemmin ovat enää yhteydessä toisiinsa, ja vasikan juottamisesta ja muista toimista huolehtii karjanhoitaja. (Ruokatieto, n.d.-a)

Kuva 14. Tavanomaisessa tuotannossa vasikka viettää elämänsä ensimmäiset viikot yksilökarsinassa (Pellon, n.d.-a).

2.3.2 Emolehmätuotanto

Emolehmillä tarkoitetaan lihantuotantoon jalostettuja nautoja, joiden päätehtävä on poikia vuosittain liharotuinen vasikka. Tuotanto on useimmiten eläinten kannalta ihanteellista, sillä vierihoitojakso on varsin pitkä, keskimäärin 4–6 kuukautta. Vasikka saa siis olla oman emonsa kanssa yhdessä aina vieroitukseen asti. Sen jälkeen vasikka siirtyy jatkokasvatukseen, tai jää karjaan jatkamaan sukuaan, riippuen vasikan sukupuolesta ja tilan tuotantosuunnasta. Emolehmän maitoa ei lypsetä lainkaan ihmisten käyttöön, vaan kaikki menee vasikan ravinnoksi. Poikiminen pyritään lähes aina sijoittamaan keväälle, jolloin lehmillä ja vasikoilla on mahdollisuus laiduntaa kesällä (Kuva 15). (Strohecker, 2019)

Kuva 15. Lähes kaikki emolehmäkarjat laiduntavat, sillä se on usein edellytys tuotannon kannattavuudelle (Raatikainen, 2014).

Kevätpoikivat emot viettävätkin usein koko kesän pitkälle syksyyn asti laitumella, mutta vasikat vieroitetaan emoistaan hieman ennen laidunkauden loppua. Syksyllä poikivat emot viettävät tavallisesti talvensa pihatossa vasikoineen, jotka taas vieroitetaan laidunkauden alkamisen kynnyksellä. Pitkästä vierihoitoajasta huolimatta vieroitus voi aiheuttaa stressiä sekä lehmälle että vasikalle. Eläinten kokema stressin määrä tosin riippuu paljon tavasta, jolla eläimet vieroitetaan toisistaan. (ETT, 2011d)

Eniten stressiä aiheuttaa niin sanottu perinteinen vieroitus, jossa emä ja vasikka erotetaan kerrasta, varsinkin jos näkö- ja kuuloyhteys niiden välillä katkeaa täysin. Vieroituksesta aiheutuvaa stressiä voidaan vähentää muun muassa totuttamalla vasikat hyvissä ajoin uusiin rehuihin ja vieroituspaikkaan, sekä säilyttämällä vasikoiden näkö- ja kuuloyhteys emoihin edes jonkin aikaa. Toinen vaihtoehto vieroitukselle on aitavieroitus, jossa emät ja vasikat erotetaan toisistaan aidalla, jonka läpi ne voivat koskettaa. Lisäksi ne näkevät ja kuulevat toisensa, mutta vasikka ei pysty imemään emoaan. (ETT, 2011d)

Kolmantena vaihtoehtona on kaksivaiheinen vieroitus, joka on eläinten kannalta miellyttävin vieroitustapa. Vasikoille asennetaan turpaan imemistä estävä läppä (Kuva 16), mutta ne saavat olla vielä emojensa kanssa noin 4–5 vuorokautta. Sen jälkeen vasikat ja emot erotetaan toisistaan. Läppä ei estä syömistä tai juomista, joten vasikat ehtivät tottua kunnolla pelkän karkearehun syömiseen ennen lopullista vieroitusta lehmästä. Aitavieroituksen ja varsinkin kaksivaiheisen vieroituksen on todettu vähentävän merkittävästi eläinten kokemaa stressiä ja siten lisäämään niiden hyvinvointia. (ETT, 2011d)

Kuva 16. Vasikat voidaan vieroittaa nenäläppien avulla (Stubb, 2020a).

Läppien avulla tehty vieroitus voisi olla eläinten kannalta paras, ja vähiten stressaava ratkaisu myös lypsykarjassa. Vasikka vieroitetaan samaan tapaan asteittain maidon juonnista, ja lopulta emosta tai imettäjältä. Käytännössä on saatu hyviä kokemuksia vieroittamalla vasikoita asteittain läppien avulla, jolloin maidon imeminen loppuu, mutta kontakti aikuiseen eläimeen säilyy. Lopulta eläimet voidaan jonkin ajan kuluttua erottaa toisistaan lopullisesti ilman suurta stressiä tai huutoa. (Stubb, 2020b)

Vasikan kokeman vieroitusstressin määrä riippuu siis paljon tavasta, jolla vasikka vieroitetaan. Kerralla tapahtuva vieroitus on vasikalle ehdottomasti usein stressaavin, kun taas asteittainen vieroitus on eläimen kannalta miellyttävin. Eläinten ehdoilla, ja oikein tehtynä, asteittaisella vieroituksella eläimillä on aikaa tottua tilanteeseen. Tällöin lopullinen vieroitus emästä ei useinkaan ole vasikalle kovinkaan stressaavaa.

2.3.3 Luomumaidontuotanto

Luomumaidontuotannossa vasikat vieroitetaan emästään keskimääräistä myöhemmin tavanomaiseen tuotantoon verrattuna, mutta muuten vierihoidon kesto ei juurikaan poikkea tavanomaisesta tuotannosta. Suositus on kuitenkin, että vasikka ja lehmä saisivat olla yhdessä vähintään muutaman päivän ajan. (Dredge, 2005, s.56)

Luomusäädösten mukaan kasvatettavien vasikoiden on saatava joko oman emän tai toisen lehmän maitoa koko juottokauden ajan, eli vähintään 3 kuukautta. Juomarehun käyttö sallitaan vain poikkeustapauksissa, esimerkiksi jos luonnonmukaista maitoa ei ole riittävästi tai lainkaan saatavilla. Juomarehun on tosin siinä tapauksessa täytettävä luomurehun vaatimukset, tai vasikka menettää luomukelpoisuutensa. (Ruokavirasto, 2020, ss. 18–19)

Pidempi vierihoito sopisikin mainiosti tavalliseksi käytännöksi luomumaidontuotantoon, sillä edellä mainittu vaatimus taattaisiin tuottajan kannalta helposti, ja samalla voitaisiin parantaa eläinten hyvinvointia. Voi siis hyvinkin olla mahdollista, että pitkä vierihoito voisi yleistyä eniten aluksi juuri luomutiloilla.

2.4 Pitkän vierihoidon etuja lehmälle ja vasikalle

Pidemmän vierihoidon yksi parhaimmista puolista vasikalle on vapaa juotto. Oman emän tai imettäjälehmän utareesta vasikka saa imeä maitoa niin usein kuin haluaa, mikä on vasikalle luontaisin tapa saada ravintoa. Maidon juotto aiheuttaa vasikalle imemistarpeen, joka kestää vielä juoton jälkeenkin 15–20 minuuttia. Imeminen vaikuttaa ruoansulatuskanavan toimintaan kiihdyttävästi, ja lisää vasikan kylläisyyden tunnetta. Imemistarpeen joko lehmään tai tuttiin tyydyttänyt vasikka on kylläinen, ja saa sen käymään levolle. Lepäävä vasikka säästää energiaa kasvuun ja kehitykseen. Jos taas vasikka ei saa tyydytettyä imemisen tarvetta, saattaa se alkaa imeä joko toisia vasikoita tai karsinan rakenteita. (Hänninen, 2005, s. 11)

Kun vasikoilla on mahdollisuus tyydyttää imemistarvettaan, myös häiriökäyttäytyminen vähenee (Kuva 17). Osittainen vierihoidokin on tyhjää parempi, jos täysvierihoito ei ole mahdollista. (Telkänranta, 2018) Kokoaikaisessa vierihoidossa vasikka saa siis helposti

tydytettyä imemisen tarpeensa, eikä häiriökäyttäytymistä esiinny, kun vasikalla on mahdollisuus imeä utareta niin usein kun haluaa.

Kuva 17. Vasikka saa tyydytettyä imemistarpeensa imemällä lehmän vedintä tai tuttia (Kyrö, 2019a).

Imemällä emää tai imettäjä vasikka saa joka kerta laadukasta ja oikeanlämpöistä maitoa. Juomarehun käyttö vasikoilla on tietysti halvempaa, mutta liian laimeaksi valmistettuna se heikentää juoksettumista, sekä ravintoaineiden saantia (Kemppi, 2012, s. 17). Ongelmia juomisessa voi tietysti tulla, jos lehmän utare on kovin suuri ja roikkuva, sekä vetimet matalalla. Vasikka ei löydä vetimiä ainakaan aluksi helposti, jolloin sitä voidaan joutua ohjailemaan vetimille ihmisen toimesta. (Ahonen, 2020).

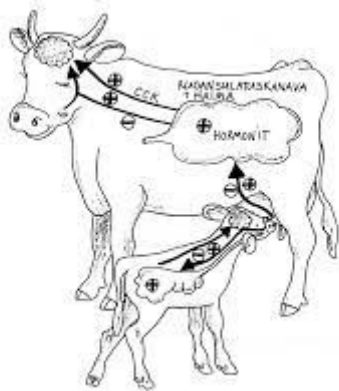
Nykytutkimuksissa ja käytännön kokemusten perusteella on saatu hyviä vasikoiden päiväkasvutuloksia. Ruotsin maataloustieteellisen yliopiston (Sveriges lantbruksuniversitet) tutkimuksessa kokoaikaisessa vierihoidossa pidetyt vasikat saavuttivat keskimäärin jopa 1,3 kg päiväkasvun, kun taas verrokkiryhmässä tavanomaisesti kasvatetut vasikat kasvoivat vain 0,9 kg päivässä. Eri yksilöiden välillä tosin saattoi olla suuriakin eroja. Vieroitusvaiheessa tosin ilmeni painonlaskua, huolimatta siitä, että vieroitus pyrittiin tekemään mahdollisimman eläinystävällisesti. (SLU, 2020)

Vierihoidetuilla vasikoilla on luonnollisesti enemmän tilaa leikkiä ja liikkua, kuin yksilökarsinoissa kasvatettuina. Lisäksi ne ovat energisempiä ja vilkkaampia. Myös sosiaalinen kehitys on parempi, kun vasikat saavat mallia aikuisilta eläimiltä, sekä muilta vasikoilta. Vasikan on lisäksi todettu oppivan syömään karkearehua nopeammin aikuisen eläimen mallia seuraamalla, jolloin sen kehitys ja siirtyminen märehitjäksi nopeutuu. (Ahonen, 2020; Stubb, 2020b)

Vasikan imu on utareelle lypsykonetta hellävaraisempi, joten vasikka voi toimia yhtenä hoitokeinona utaretulehduksesta kärsivälle lehmälle. Jalkavaivaiset lehmät taas hyötyvät parhaiten imettäjälehmänä toimimisesta, sillä kestokuivikepohjalla kävely ja oleilu kovan betonilattian sijaan usein auttaa jalkojen parantumisessa. (Ahonen, 2020) Imettäjälehmänä toimiminen sopiikin hyvin lehmille, jotka ovat iäkkäitä tai kärsivät edellä mainituista terveysongelmista. Samalla eläin saa ikään kuin levätä ja aikaa parantumiselle, kunnes se taas voidaan siirtää takaisin lypsävien joukkoon.

Imemisellä on positiivisia vaikutuksia vasikan lisäksi myös lehmään. Vasikan imu saa lehmällä aikaan hyvänolon hormonin, eli oksitosiinin tuotannon käynnistymisen (Kuva 18). Oksitosiini on antistressihormoni, joka muun muassa rauhoittaa eläimen ja tuo sille tyydytyksen tunteen. (Hänninen, 2013) Lehmälle suurin hyöty vierihoidosta on tietysti hoivavietin toteuttaminen, ja suurin osa lehmistä hoitaakin vasikoita mielellään (Stubb, 2020b).

Kuva 18. Imeminen aiheuttaa sekä lehmälle että vasikalle hormonaalisia vaikutuksia (Vasikoiden hoito-opas, 2005a).

2.5 Pitkän vierihoidon haittoja lehmälle ja vasikalle

Lukuisista ja kiistattomista eduistaan huolimatta vierihoidosta voi olla myös haittaa lehmälle ja vasikalle. Nauta-lehden haastatteleman eläinlääkäri Aino Wainion (Kyrö, 2019a) mukaan yksi suurimmista haasteista on tautiriski. Varsinkin oman emän kanssa vierihoidettavat vasikat ovat pihattonavetoissa usein vapaana lypsyssä olevien lehmien joukossa, joten kontakteja voi tulla päivässä useitten eri yksilöiden välillä.

Wainio toteaa, että vasikan vastustuskyky on aikuista eläintä heikompi, ja siksi ne ovat alttiimpia taudinaiheuttajille. Mahdolliset tarttuvat taudit, kuten hengitystietulehduksen tai ripulin taudinaiheuttajat, voivat saada vasikan sairastumaan vakavastikin. Lisäksi taudit leviävät tehokkaasti pidettäessä eri-ikäisiä eläimiä yhdessä suurissa ryhmissä, ennen kuin mahdolliseen tilanteeseen ehditään puuttua. Sairastumista voidaan tosin ehkäistä kiinnittämällä erityistä huomiota ternimaidon laatuun ja riittävytyteen, sillä se on yksi merkittävimmistä tekijöistä vasikan kehityksen ja vastustuskyvyn kannalta. (Kyrö, 2019a)

Vierihoitoa saavien vasikoiden vastustuskyky voi kehittyä yksilökarsinoissa kasvatettuihin vasikoihin verrattuna vahvemmaksi. Vierihoidossa olevien vasikoiden elinolosuhteet ovat usein paremmat, ja ne saavat tyydytettyä esimerkiksi imemisen tarvettaan ja juoda maitoa niin paljon kuin haluavat, joten ne myös stressaavat vähemmän. ”Alhainen stressitaso suojaa eläintä sairaudelta. Kun olosuhteet ovat kunnossa, eläimen stressi vähenee”, kertoo Wainio (Kyrö, 2019a). Tavanomaisesti kasvatettavilla vasikoilla ainakin taudin leviämisen riski eläimestä toiseen voi olla pienempi, sillä ne ovat jo valmiiksi eristettyinä muista aikuisista eläimistä. Koko karjassa leviävän taudin iskiessä olisikin hyvä miettiä valmiiksi suunnitelma, jolla voitaisiin minimoida vasikoiden sairastuminen.

Imiessään maitoa lehmän utareesta, on vasikoilla tapana valita yksi vedin, josta ne imevät mielellään eniten maitoa (Kuva 19). Tämä aiheuttaa utareen neljännesten epätasaisen tyhjentymisen, joka voi tuoda haasteita lypsyyn. Yksinkertaisimmillaan vasikan suosima neljännes voidaan jättää kokonaan lypsämättä, eli lypsin tulpataan lypsyn ajaksi. Automaattisessa lypsyssä robotti osaa usein itse olla lypsämättä jo valmiiksi tyhjää neljännestä. Tosin välillä robotti saattaa jättää lehmän lypsämättä jopa kokonaan, jos neljänneksistä ei virtaa tarpeeksi maitoa. Imettäjälehmän utare on hyvä tarkastaa

säännöllisesti, jolloin varmistutaan neljännesten tasaisesta tyhjentymisestä. (Ahonen, 2020; Stubb, 2020b)

Kuva 19. Useimmiten vasikat valitsevat utareesta yhden neljänneksen, josta ne imevät mieluiten maitoa (Kostamo, 2016).

Yksi vierihoidon haasteista on myös vasikan riittävän maidonsaannin varmistaminen. Ihmisen toimesta ruokittaessa on helppo varmistaa vasikan imemä maitomäärä, sillä ihminen tai automatiikka annostelee vasikalle tietyn määrän maitoa päivässä. Lehmää imevän vasikan juomismääriä on hankalampi arvioida, mutta vasikoita tarkkailemalla ja yleiskuntoa seuraamalla voi saada paljon tietoa (Kyrö, 2019a). Esimerkiksi terve, leikkisä, aktiivinen ja utelias vasikka on todennäköisesti saanut tarpeeksi maitoa, kun taas vaisu ja sairaan oloinen vasikka lakkaa useimmiten myös imemästä. Vasikoiden jokapäiväinen tarkkailu onkin tärkeää, jotta ongelmiin voidaan puuttua ajoissa.

Tarvittaessa varsinkin omien emien kanssa pidettäville vasikoille voidaan järjestää myös lisäjuottoa, jos oman emän imeminen ei jostain syystä onnistu. Yleensä vasikat kuitenkin osaavat tarvittaessa varastaa maitoa myös toisilta lehmiltä, jotka antavat muidenkin kuin oman vasikan imeä (Kuva 20). (Agenäs, 2020c) Imettäjälehmien kanssa maidon saantia ja vasikoiden kuntoa on vielä helpompi seurata, ja valitsemalla vasikkaryhmälle sopiva lehmä on maidon saannin varmistaminenkin helppoa (Ahonen, 2020; Stubb 2020b).

Kuva 20. Vasikat osaavat tarvittaessa varastaa maitoa myös muilta lehmillä (Kostamo, 2016).

Lypsylehmien seassa samassa ryhmässä pidettävät vasikat voivat vaatia erityisiä järjestelyjä navettaan. Vasikka on pienikokoinen ja ketterä, joten se mahtuu pujahtamaan kapeimmistakin raoista. Eläinlääkäri Aino Wainion mukaan nykyaikainen navettaympäristö liikkuvine työkoneineen ja automaatioineen voi olla vasikalle hyvinkin vaarallinen, eikä navetoita ole useinkaan suunniteltu vierihoidon ajatellen (Kyrö, 2019a).

Imettäjälehmillä käytettävistä ryhmäkarsinoista ja esimerkiksi ruokintapöydän aukoista tulisi tehdä niin kapeita tai korkeita, ettei vasikka niistä pääse läpi. Varsinkin ruokintapöydälle pääsevä vasikka on myös lehmille riskialtis, sillä se voi Wainion mukaan levittää tauteja ulostamalla rehuihin, ja tallomalla rehua likaisilla sorkillaan (Kuva 21) (Kyrö, 2019a). Lisäksi loukkaantumisriski voi kasvaa aikuisten eläinten seassa pidettävillä vasikoilla, sillä ne voivat jäädä jalkoihin esimerkiksi aikuisten eläinten välienselvittelyssä. Vasikoille aiheutuvat tapaturmat ja muut riskit voivatkin siis vierihoidossa kasvaa merkittävästikin, ellei pitopaikkaa ole suunniteltu hyvin ja eläinmäärää pidetä kohtuullisena ryhmässä.

Kuva 21. Rehuhygienian turvaamisen vuoksi olisi tärkeää estää vasikoiden pääsy ruokintapöydälle (Kostamo, 2016).

Eläinten yksilöllinen tarkkailu on varsinkin isoissa ryhmissä haastavampaa, jolloin myös mahdolliset terveysongelmat saatetaan huomata myöhemmin verrattuna esimerkiksi yksilökarsinakasvatukseen. Tarkkailu vaatii karjanhoitajalta aktiivisuutta ja huolellisuutta (Kuva 22). Toisaalta vierihoidetut, terveet vasikat ovat usein joka tapauksessa virkeämpiä ja eloisampia, joten heikommassa kunnossa olevat yksilöt pystytään huomaamaan helpommin.

Kuva 22. Isojen ryhmien tarkkailu vaatii hyvää karjasilmää (Kyrö, 2019b).

Pitkässä vierihoidossa vasikka on usein joko emänsä tai imettäjänsä kanssa yhdessä huomattavasti kauemmin verrattuna lyhyeen vierihoitoon, joten vasikka kiintyy vahvasti sitä

hoitaneeseen lehmään. Vieroitus emästä tai imettäjältä tapahtuu kuitenkin yleensä jo juottokauden loputtua, eli paljon luontaista vieroitusta aiemmin, jolloin vasikan kokema vieroitusstressi voi olla voimakaskin. Vieroituksesta aiheutuva stressi taas vaikuttaa vasikan kasvuun ja kehitykseen, joten vasikoilla voi ilmetä ainakin lyhytaikaista kasvun pysähtymistä huolimatta siitä, että vieroitus tehtäisiin asteittain. (SLU, 2020)

Kaikki lehmät eivät tietenkään hyväksy joko omaa vasikkaansa, tai anna muiden kuin oman vasikan imeä maitoa. Tällaisia yksilöitä ei käytetä imettäjinä, vaan ne lypsävät maitonsa tavalliseen tapaan tankkiin. Osa lehmistä taas kiintyy kovastikin vasikoihin, ja hoivaa niitä mielellään. Vasikoita hyväksymättömiä lehmiä on vain muutamia, ja mitään rotukohtaista eroa ei ole juurikaan havaittu emo-ominaisuuksien suhteen. (Ahonen, 2020)

3 TUOTTAJANÄKÖKULMA

3.1 Tuottajien kokemuksia

Pidempää vierihoitoa tiloillaan toteuttavat tuottajat ovat pääosin olleet tyytyväisiä valintaansa. Kokemuksiaan imettäjälehmistä ja pidemmästä vierihoidosta kertovat Juvan Muumaan Heli Ahonen ja Lotta Stubb Stubb Lantbruken tilalta.

Juvan Muumaa on luomumaitotila, jossa on osakkaana kolme eri tilaa. Tila on ollut luomussa jo 1990-luvun alusta lähtien, ja osakkuuteen perustuva yhtymä on perustettu jo 20 vuotta sitten. Aiemmin tilalla oli parsinavetta, jonka tilalle rakennettiin lypsyasemallinen pihatto. Nykyisin lypsyaseman sijaan käytössä on robottilypsy. Imettäjälehmät ovat olleet tilalla käytäntönä jo parsinavetan aikaan, eli noin parikymmentä vuotta sitten. Tällä hetkellä tilalla on 120 lypsävää, jotka ovat kaikki syntyneet ja kasvaneet imettäjalehmien hoivassa. (Ahonen, 2020) Muumaan tilan osakas Heli Ahonen (2020) kertoo, että jo ennen pihattoa heillä oli käytössä osavierihoito, jossa vasikat päästettiin osaksi päivää vapaaksi parsinavettaan, ja ne saivat imeä maitoa lehmiltä.

Heli Ahosen (2020) mielestä on valitettavaa, että Suomessa ei ole niin paljoa kuluttajakontaktia, kuin vaikkapa Keski-Euroopassa. Täällä ruoan suoramyynä suoraan

tuottajalta kuluttajalle on vähäistä, jolloin kanssakäymistä näiden kahden ryhmän välillä ei juurikaan ole. Sitä hän pitää myös osasyynä sille, miksi kuluttajien tietoisuus ruoantuotannosta on niin heikkoa. Sosiaalista mediaa pitäisikin hänen mielestään hyödyntää entistä enemmän, jotta vuorovaikutusta saataisiin lisättyä.

Ahonen (2020) kertoo, että lehmien ja vasikoiden hyvinvointi motivoi häntä tekemään töitä niiden parissa (Kuva 23). Myös taloudellisesti imettäjälehmät ovat tuottajalle eduksi, sillä huono maito menee vasikan juomaksi. Lisäksi tilalla on huomattu, että antibioottien käyttöä on saatu vähennettyä entisestään imettäjalehmien myötä. Vasikat ovat uteliaita, virkeitä ja myös oppivat nopeasti esimerkiksi syömään rehua ja märehdimään aikuisia eläimiä matkimalla. Lisäksi imettäminen on ollut tilalla käytäntönä niin kauan, että lehmät ovat suorastaan tottuneita siihen, että melkein jokainen pääsee vuorollaan imettämään vasikoita. Juvan Muumaa onkin hyvä esimerkki siitä, miten pidempää vierihoitoa on saatu toteutettua jo pitkän aikaa sekä eläimiä hyödyttävällä että tuottajille kannattavalla tavalla.

Kuva 23. Lehmien ja vasikoiden yhteiselon seuraaminen myös motivoi ja tuo hyvää mieltä tuottajalle (Stubb, 2020a).

Stubb Lantbruk on maitotila Ähtävällä. Tilalla on tällä hetkellä 70 lypsylehmää ja yhden robotin navetta. Imettäjälehmiä tilalla on ollut käytössä vuodesta 2017. Vierihoidon alkutaipaleella tilalla oli parsinavetta, ja vasikkakasvattamo oli rakennettu erikseen vanhoihin rehusiiloihin. Imettäjäosaston rakenteet oli yksinkertaisesti tehty siirrettävistä aidoista, samoin kuin vasikkapiilo. Uusi navetta tilalle rakennettiin vuonna 2018, jolloin imettäjiille rakennettiin sinne myös omat karsinat. Karsinat sisältävät myös vasikkapiilot, ja

niitä on mahdollisuus jakaa tarpeen mukaan. Tilalla on ollut suunnitelmissa kokeilla myös koko karjan vierihoitoa, mutta tilalle iskenyt pälvilsatartunta esti kokeilun toistaiseksi. (Stubb, 2020b)

Lotta Stubb (2020b) Stubbin tilalta kertoo olevansa vahvasti pitkän vierihoidon ja imettäjälehmien puolella. Hänen mukaansa vierihoidetut vasikat ovat helppohoitoisia, sillä aikaa säästyy muun muassa vasikoiden juottamiselta ja muihin siihen liittyviltä toimilta. Vasikat ovat virkeitä ja niillä on hyvä vastustuskyky. Lisäksi vasikat kasvavat hyvin ja lypsävät enemmän maitoa ensikkokaudellaan verrattuna tavanomaisesti juottoruokinnalla kasvatettuihin ensikoihin. Huonona puolena imettäjälehmien pidossa hän mainitsee karsinoiden siivoamisen työläyden ja haasteet tautien leviämisen ehkäisyssä.

Stubb (2020b) kertoo, että ennen koronaepidemiaa ja karjan pälvilsatartuntaa, heidän tilallaan kävi usein ulkopuolisia vierailijoita tutustamassa imettäjälehmiiin ja niihin liittyviin käytäntöihin. Hän on kierrellyt myös kouluissa kertomassa maataloudesta ja heidän tilansa käytännöistä. Kuluttajien kanssa Stubb on käynyt keskustelua ja tiedostusta imettäjälehmiiin ja vierihoidon liittyen sosiaalisessa mediassa, kuten Facebookissa. Myös Stubb haluaisi enemmän kuluttajien valistamista, sekä keskustelua tuottajien ja kuluttajien välillä.

3.2 Vaikutuksia tuotantoon

Varsinkin osalle oman vasikan kanssa pidettäville lehmille yksi suurimmista ongelmista on maidon pidättäminen vasikalle. Lypsylle mentäessä lehmät eivät lypsä maitoa niin paljon kuin voisivat, tai eivät heruta maitoa lainkaan. Jotkut lehmät ilmeisesti kykenevät säätelemään tai jopa pysäyttämään kokonaan oksitosiinin tuotantonsa, jolloin myöskin maidon laskeutuminen utareeseen estyy. Lehmän uskotaan säästävän maitoa vasikalleen, joten oksitosiinia erittyy vain silloin, kun vasikka imee utaretta. Tämä on ongelmallista varsinkin parsinavetoissa, joissa vasikat päästetään säännöllisin väliajoin päivästä imemään maitoa emästään, jolloin emä oppii säästämään maitoa tuolle tietylle ajalle. Pidättämistä ilmenee varsinkin, jos vasikka päästetään imemään emäänsä ennen lypsyä. Siksi vasikan imemiskerrat olisi hyvä järjestää joko samaan aikaan lypsyn kanssa, tai sen jälkeen. (Kulkas, 2005, s. 21)

Omia vasikoitaan vierihoitavat lehmät luonnollisesti lypsävät vähemmän, sillä osa maidosta menee vasikoille. SLU:n (2020) tutkimuksessa verrokkiryhmän lehmät, jotka eivät kuuluneet vasikoita vierihoitavien ryhmään, lypsivät keskimäärin 9500 kg, kun taas vasikoita vierihoitava ryhmä lypsi keskimäärin vain 7000 kg koko tuotantokauden, eli 305 päivän ajan. Vasikoiden vieroittamisen jälkeen erot maitomäärissä tasaantuivat verrokkiryhmien välillä, mutta vasikoitaan vierihoitavat lehmät lypsivät silti hieman vähemmän koko seurannan ajan. Vasikoiden imemät maitomäärät huonontavat luonnollisesti tuotosta. Keskimääräistä huonomman tuotoksen uskotaan kompensoituvan sillä, että vierihoidossa kasvaneet ensikot lypsivät paremmin verrattuna tavanomaisesti kasvatettuihin. Lisäksi pidemmällä vierihoidolla kasvaneet eläimet saattavat olla myös terveempiä ja siten kestävämpiä, mutta asiasta ei ole vielä tutkimusten avulla saatu varmuutta (Kuva 24). (SLU, 2020) Vierihoidosta saatavat hyödyt eläinten hyvinvointiin korvaavat siis tulevaisuudessa mahdollisesti vasikoille menetetyt maitomäärät.

Kuva 24. Muun muassa vasikoiden hyvän kasvun, alhaisen stressitason ja kaikin puolin paremman terveyden uskotaan korvaamaan vierihoidosta aiheutuvat haitat tuottajalle (Thünen-Institut, n.d.).

Ahonen (2020) kertoo, että imettäjälehmien tuottamaa maitomäärää on luonnollisesti hankala arvioida, koska maidon määrää ei pysty mittaamaan ilman lypsykonetta. Ahonen kertoo arvioivansa maitomääriä vasikoiden imemän maitomäärän perusteella, joka on karkeasti arvioituna noin 10 kg maitoa päivässä vasikkaa kohden. Määrä kerrataan lehmän imetyksessä olevien vasikoiden määrää kohti, ja sen perusteella saadaan ilmoitettua arvio tuotosseurantaan. Vasikat tosin pystyvät imemään maitoa huomattavasti tarvettansa enemmän, joten arvio ei useinkaan ole kovin luotettava.

Stubbin (2020b) tilalla taas käytännöt ovat muuten suurin piirtein samankaltaiset, mutta sen lisäksi tilalla on tapana ottaa imettäjälehmä pariksi päiväksi robotille lypsyyn. Tällöin lehmän keskimääräinen maitotuotos voidaan arvioida robottiin lypsetyn maitomäärän avulla. Stubb kertoo, että heidän imettäjälehmiensä tuotosta ei oteta ollenkaan mukaan tuotosseurantaan, sillä se alentaisi tilan keskituotosta. Imettäjalehmien tuotoksien arvioiminen näillä keinoin ei ole virallinen menetelmä, sillä sellaista ei vielä ole määritetty. Molempien tuottajien mukaan edellä mainitut menetelmät maitomäärien arviointiin kelpaavat kuitenkin myös Pro Agrialle, joka ylläpitää lypsylehmien tuotosseurantaa Suomessa (Ahonen 2020; Stubb 2020b).

Vierihoidon toteuttamiseen ei ole olemassa juurikaan valmiita malleja, joten jokainen tuottaja toteuttaa asian yleensä käytännössä parhaimmaksi näkemällään tavalla. Osa tilallisista on käynyt ottamassa oppia ulkomailta asti. Suomessakin on jo useita esimerkkituloja, joissa pidemmästä vierihoidosta on saatu toimiva ratkaisu kaikkien kannalta. Tutkimustietoa ja julkaisuja aiheesta löytyy edelleen harmittavan vähän, mutta niiden määrä on lisääntymässä jatkuvasti, samoin kuin eri tilojen kertomukset käytännön ratkaisuista. Yksi suurimmista haasteista pidempään vierihoitoon siirtymisessä on varmasti tuotantotilojen muokkaaminen sopivaksi, riippuen tietysti tavasta, jolla aikoo vierihoitoa toteuttaa. On myös tiloja, joilla pidempää vierihoitoa on kokeiltu, mutta lopulta on siirrytty syystä tai toisesta takaisin vanhaan käytäntöön. Kaikille ei pidempi vierihoidotakaan välttämättä sovi, tai sen ongelmattomaan toteuttamiseen ei ole tarpeeksi tietoa tai resursseja.

3.3 Navetan muutostyöt ja käytännön järjestelyt

Vierihoidon toteuttaminen käytännölliseksi ja turvalliseksi vaatii usein muutostöitä navetassa, varsinkin jos vasikat elävät emiensä kanssa samassa ryhmässä. Uudet navetat on helppo suunnitella toimiviksi vierihoidon kannalta jo suunnitteluvaiheessa, mutta vanhatkin navettarakennukset voidaan usein muokata soveliaaksi vierihoidolle. Kovin ahtaissa tai vanhoissa navetoissa tosin voi olla jopa mahdotonta rakentaa esimerkiksi tarpeeksi tilaa imettäjalehmille, ellei laajenneta vanhaa tai rakenneta jopa erillistä tilaa imettäjille ja vasikoille. Uusiin navettoihin taas on helpompi suunnitella jo valmiiksi tarpeeksi tilaa vaikkapa ryhmäkarsinalle tai vasikkapiilolle (Kuva 25). (Stubb, 2020b)

Kuva 25. Uusiin navettoihin on helppo suunnitella ryhmäkarsina imettäjälehmillä (Stubb, 2020a).

Yksi vaihtoehto on tietysti hyödyntää esimerkiksi vanhaa rehusiiloa, parsinavettaa tai muuta sopivaa rakennusta, joihin voidaan rakentaa karsinat siirrettävien aitojen avulla (Kuva 26) (Stubb, 2020b). Navetan sisällä muutostyöt pystytään tekemään myös yksinkertaisilla ratkaisuilla, kuten asentamalla esimerkiksi vanerilevyjä portteihin, jotta vasikat eivät pääse läpi lehmien kulkureiteistä. Vaihtoehtoisesti voidaan käyttää vaikkapa siirrettäviä metalliaitoja. Lehmien kulku vasikoiden alueelle taas voidaan estää yksinkertaisimmillaan sopivalle korkeudelle asennetun metallitangon, -aidan tai puisen lankun avulla. (Agenäs, 2020c)

Kuva 26. Imettäjälehmien karsina voidaan rakentaa myös esimerkiksi vanhaan rehusiiloon (Stubb, 2020a).

3.4 Hyviä ja huonoja puolia tuottajan näkökulmasta

Pidemmän vierihoidon yksi suurimmista eduista hoitajan kannalta on juottotyön loppuminen jopa kokonaan, sillä vasikat huolehtivat maidonsaannistaan pääosin itse. Esimerkiksi juottosankojen pesu ja maidon lämmittäminen ovat karjanhoitajalle jokapäiväisiä, aikavieviä askareita, joiden poisjäänti helpottaa työskentelyä huomattavasti. (Ahonen, 2020; Stubb, 2020b)

Siivoustyön määrä lisääntyy varsinkin imettäjälehmiiä käytettäessä. Ryhmäkarsinoiden siivous voidaan tehdä koneellisesti tai käsivoimin. Käsivoimin siivoaminen on työlästä ja aikaa vievää, varsinkin jos kuivikkeena käytetään olkea (Kuva 27). Pelkän turpeen tai purun siivoaminen taas on helpompaa, mutta karsinan siivoaminen on silti suurin työllistävä tekijä imettäjälehmillä. Ryhmäkarsinan koneellinen puhdistus on usein nopeampaa, ja karjanhoitajalle helpompaa, sillä apuna voidaan käyttää esimerkiksi pyöräkuormaajaa tai etukuormaajallista traktoria. Kestokuivikepohjaisessa karsinassa siivous tapahtuu yleensä tyhjentämällä karsina kokonaan kerralla, muutaman kerran kuukaudessa tai vuodessa tilan käytännöistä riippuen. (Ahonen, 2020; Stubb, 2020b)

Kuva 27. Imettäjälehmien karsina voidaan siivota myös käsin, mutta se on työlästä (Stubb, 2020a).

Kaikkien lehmien ja vasikoiden pitäminen samassa ryhmässä lisää myös siivoustyötä, varsinkin jos eläimet elävät makuuparsipihatossa. Vasikat makoilevat yleensä mielellään parsien edessä ja saattavat myös ulostaa sinne, joten siivoaminen varsinkin kahden vastakkain olevan makuuparren välistä voi olla haastavaa. Toisaalta varsinkin nuorille

vasikoille on tärkeää päästä pääkosketukseen emän kanssa, joten vasikkakamarin sijainti parsien edessä on siinä mielessä hyvä ratkaisu (Agenäs, 2020c).

Makuuparressa makaavat vasikat vievät kuitenkin tilaa muilta lehmillä, jolloin saattaa syntyä pulaa makuupaikoista. Jo sen takia voi olla suositeltavampaa hyödyntää vasikkapiiloa, jolloin vasikoita voidaan ikään kuin ohjata sinne makoilemaan, ja siten myös tekemään tarpeitaan. Toisaalta vasikat tuntuvat jostain syystä suosivan parsia makuupaikkana vasikkapiilosta huolimatta (Kuva 28). Syynä voi olla rauhallisten makuupaikkojen puute piilossa, tai vasikoiden leikki- ja lepopaiheiden eriaikainen rytmi vasikoiden kesken. Osalla vasikoista saattaa olla nimittäin tapana lepäämisen lisäksi myös leikkiä kamarissa, jonka takia varsinkin aremmat vasikat nukkuvat mieluummin syrjemässä piilosta. (Agenäs, 2020c)

Kuva 28. Vasikat makoilevat mielellään myös parsissa, vaikka tarjolla olisi vasikkapiilo (Agenäs, 2020a).

Kokoaikaisessa vierihoidossa vasikoiden yksilöllinen tarkkailu voi vaikeutua, varsinkin isoissa ryhmissä. Päivittäin tarkkailemalla saadaan arvokasta tietoa eläinten kunnosta, ja voidaan huomata ja ennaltaehkäistä esimerkiksi sairauksia tai korjata olosuhteita paremmaksi. Vasikalta tulisi päivittäin huomioida esimerkiksi syöminen, ulosteen koostumus ja virkeystaso. Mahdolliseen yskään sekä silmä- ja sierainvuotoon tulisi myös kiinnittää huomiota. (Kurkela, 2012, s. 31)

Vasikoiden vastustuskyky on aikuisia eläimiä huonompi, joten tautien torjumiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Esimerkiksi helposti leviävän virustaudin, kuten rotaviruksen iskiessä karjaan, on se usein vaarallisinta juuri vasikoille. Siivous ja hyvä hygienia on tärkeää, vaikka parhaimman vastustuskyvyn taudinaiheuttajia vastaan vasikat saavat jo ternimaidosta (Kuva 29). Siksi sen laatuun tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Yksilö- ja ryhmäkarsinassa kasvatetuilla vasikoilla tautiriski on yleensä matalin, sillä ne voidaan pitää helposti erillään vanhemmista eläimistä. Lisäksi karsinat voidaan aina puhdistaa seuraavaa vasikkaa varten, samoin yhteiskarsinat, jolloin tautiketjun katkaisu toimii tehokkaasti. Varsinkin isoissa yksiköissä kaikki karsinat voidaan myös tarvittaessa tyhjentää kerralla, ja eläimet siirtää samassa ryhmässä seuraavaan kasvattamoon, jolloin tautiketjun katkaisu toimii tehokkaasti. (Karlström ym., s. 23) Toisaalta yksilökarsinoissa tai pienissä ryhmissä kasvatetuilla vasikoilla vastustuskyky ei taas välttämättä kasva samalla tavalla kuin vierihoitoa saavilla.

Kuva 29. Vasikka tarvitsee ternimaitoa juodakseen mahdollisimman pian syntymän jälkeen (Hokkanen, n.d.).

Ahosen (2020) mukaan heidän tilallaan vasikat ovat aina olleet hyvin terveitä, eikä suurempia ongelmia ole sillä saralla juurikaan ollut. Ennaltaehkäisevänä toimena tautien leviämisen estämiseksi karsinat pyritään pitämään mahdollisimman väljinä. Sairastapauksien sattuessa eläimiä ei yleensä tilalla ole tapana laittaa erilleen. Lisäksi Ahonen uskoo ulkoilun laitumella tai tarhassa lisäävän hyvinvointia ja vastustuskykyä. Lehmän antama hoiva ja sosiaalinen kanssakäyminen muiden vasikoiden kanssa vaikuttavat myös terveyteen myönteisesti. Ahonen uskoo, että tavanomaisessa tuotannossa eläimet olisivat nykyistä huomattavasti sairastelevampia.

Myös Agenäs (2020c) on todennut tutkimuksessaan, että laitumella syntyneet vasikat ovat olleet terveempiä verrattuna sisällä poikimakarsinoissa syntyneihin. Molemmissa verrokkiryhmissä syntymänsä jälkeen muiden joukkoon siirretyt vasikat tapasivat saada ripulia ja yskää, mutta toisaalta paranivat kyllä myös nopeasti. Samaa painottaa myös Stubb (2020b), sillä hän kertoo havainneensa, että vasikoilla on imettäjälehtiin siirtymiseen myötä selvästi parempi vastustuskyky verrattuna entiseen. Esimerkiksi yhtenä talvena ripuliepidemian tultua tilalle, vasikat eivät sairastuneet vakavasti, vaan paranivat jo parin päivän kuluttua.

Antibiootti- tai utaretulehdusmaitoa ei suositella juotettavaksi vasikoille, varsinkin, jos maito on silminnähdyn kokkareista tai keltaista. Hieman veristä tai solupitoista maitoa taas voidaan juottaa vasikoille ilman haittavaikutuksia. *Stafylococcus aureus* -bakteeripitoista maitoa ei saa juottaa vasikoille, sillä bakteerin on epäilty leviävän eteenpäin myös vasikoiden limakalvojen välityksellä lehmästä toiseen. Bakteeri aiheuttaa usein vaikeasti hoidettavan ja helposti leviävän utaretulehduksen lehmälle, joten se tulisi kitkeä mahdollisimman nopeasti ja tehokkaasti pois karjasta. (Kulkas, 2005b, s. 31) Vasikoiden merkityksestä tautien levittäjänä ja saajana vaadittaisiinkin merkittävästi lisätutkimusta, samoin kuin vierihoidon vaikutuksista vasikoiden vastustuskykyyn.

Huolimatta vierihoidon tuomista eduista tuottajalle, on myös kuitenkin tavanomaisella vasikankasvatustavalla omat etunsa. Esimerkiksi juotettaessa vasikoita yksilöllisesti on hoitajan helppo varmistaa vasikan riittävä ravinnonsaanti. Samalla hoitaja voi tarkkailla vasikoita säännöllisesti joka juottokerralla, eli yleensä vähintään kaksi kertaa päivässä. Siten ongelmiin ja sairaustapauksiin voidaan puuttua nopeasti. Lisäksi vasikka tottuu hoitajan läsnäoloon ja käsittelyyn, jolloin sen luottamus ihmistä kohtaan kasvaa. Tällöin myös toimenpiteiden suorittaminen, kuten nupoutus tai korvamerkkien laittaminen, helpottuu. Yksilöllisellä juotolla taataan vasikalle syöntirauha, varsinkin jos vasikkaa pidetään yksilökarsinassa. (Kemppi, 2012, s. 21)

Kuva 30. Yksilökarsinoiden avulla voidaan yleensä taata paremmin vasikan yksilöllisempi hoito ja tarkkailu (Pellon, n.d.-b).

4 KULUTTAJANÄKÖKULMA

4.1 Kuluttajatrendit ja ruokavaliot

Nykyiset ruokatrendit kuluttajien keskuudessa haastavat osaltaan perinteisen maidontuotannon, ja sitä kyseenalaistetaan jopa enemmän kuin koskaan ennen. Kuluttajien vaatimukset ruokaa ja ruoantuotantoa kohtaan kasvavat jatkuvasti, sillä tuotannosta halutaan esimerkiksi entistä vastuullisempaa ja ilmastoystävällisempää. Erilaisia ruokavaliota on olemassa lukemattomia, ja niiden määrä vain lisääntyy. Valintoja perustellaan niin eettisyydellä, ekologisuudella kuin terveellisyydelläkin. (Saavalainen, 2021)

Elintarvikeyritysten on siis pysyttävä mukana kuluttajien esittämissä toiveissa ja vaatimuksissa. Kuluttaja voi nimittäin myös käyttää vaikutusmahdollisuuttaan boikotoimalla tietyn tai tiettyjen yritysten tuotteita.

Länsimaisen yhteiskunnan kehityksen, ja ihmisten hyvinvoinnin parantumisen myötä on alettu vaatia parempia oloja myös eläimille. Ihmisten moraalinen käsitys eläimistä on muuttunut, ja muuttuu koko ajan. Eläimiä kunnioitetaan ja näkemykset niiden oikeasta kohtelusta ovat erilaisia kuin ennen. Tutkimusten avulla on saatu paljon uutta tietoa muun muassa eläinten perustarpeista ja hyvinvoinnista, mikä on myös osaltaan muuttanut ihmisten käsitystä eläimistä. (Ruokavirasto, 2019)

Myös maidontuotannossa panostetaan entistä enemmän vastuullisuuteen, johon sisältyy muun muassa eläinten hyvinvointi ja työntekijöiden työhyvinvointi, ympäristövaikutukset, taloudellinen kestävyys, ravitsemusnäkömökset sekä tuoteturvallisuus. Parannusta on tietysti tehty ja sitä tehdään jatkuvasti, mutta esimerkiksi kuluttajien tietoisuuden lisääntymisen ja kasvavan painostuksen johdosta tulevaisuudessa vaaditaan entistä suurempia toimia tuotantoeläinten hyvinvoinnin parantamiseksi. (Ruokatieto, n.d.-c)

Kasvisruoan ja vegaanisen ruokavalion suosio kasvaa jatkuvasti. Niiden noudattamisen taustalla voi olla niin aatteellisuus, terveyssyyt kuin makumieltymyksetkin.

Kasvisruokavalioita on olemassa lukuisasti erilaisia. Yleisimmin noudatettu kasvisruokavalio on laktovegetaarinen, johon kuuluu kasvien lisäksi maitotuotteet. Lakto-ovo-vegetaristi käyttää maitotuotteiden lisäksi kananmunia, kun taas pescovegetaristi voi syödä edellä mainittujen lisäksi myös kalaa. On olemassa myös semivegetaristeja, jotka välttelevät ainoastaan punaista lihaa, ja fleksaajia, jotka syövät lihaa vain harvakseltaan. (Ruokatieto, n.d.-b)

Vegaanilla tarkoitetaan henkilöä, joka ei käytä mitään eläimistä peräisin olevia elintarvikkeita, tai muita tuotteita, kuten maitoa, munia, nahkaa tai silkkiä. Näin ollen myös maidontuotanto ei ole eettisimmilläänkään tuotettuna vegaanista ruokavaliota noudattavien henkilöiden mielestä hyväksyttävää, sillä eläinten hyväksikäyttöä ihmisten tarpeisiin pyritään välttämään niin paljon kuin mahdollista. (Vegaaniliitto, n.d.)

Ruokamaailmassa trendit tulevat ja menevät, mutta silloin tällöin osa trendeistä vakiinnuttaa asemansa ja jää myös osaksi valtavirtaa pitkäksi aikaa. Esimerkiksi lähiruoka, sesonkiajattelu, sekä luonnonläheiset trendit, kuten villiruoka, kasvattavat tällä hetkellä koko ajan suosiotaan. Tuotteiden ostaminen suoraan tilalta tai REKO-myyntin välityksellä on myös suosittua, sillä kuluttajat haluavat tukea paikallista tuottajaa, ja ostaa lähiruokaa, jonka alkuperä tiedetään varmuudella. (Ruokatieto, n.d.-c)

4.2 Kritiikki maitotuotteiden tuotantoa ja käyttöä kohtaan

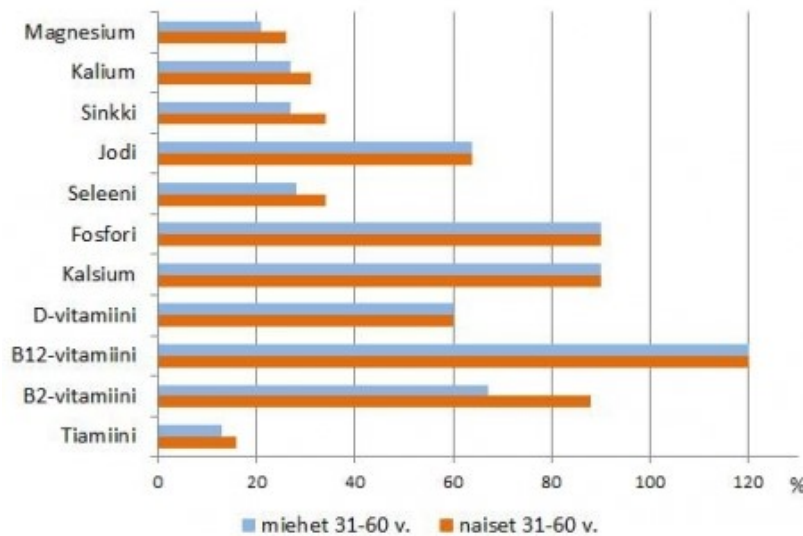
Filosofian dosentti Elisa Aaltolan (n.d.) mukaan tuotantoeläinten hyvinvointi on entistä tärkeämpää monelle kuluttajalle, ja se onkin yksi suurimmista syistä eläinperäisten

tuotteiden käytön lopettamiseen. Maidon juomista voidaan pitää ihmiselle jopa luonnottomana, ja sen ajatellaan kuuluvat vain vasikoille. Myös varsinkin lehmän ja vasikan aikainen erottaminen toisistaan on monille epämiellyttävä ja luonnoton ajatus. Äärimmillään koko eläintuotantoa pidetään aivan kaikissa muodoissaan kyseenalaisena, eikä eläinten hyväksikäyttöä ihmisen tarpeiksi pidetä hyväksyttävänä.

On mahdollista, että edes osa eettisillä perusteilla maitoa välttelevistä kuluttajista voisi alkaa käyttämään tuotteita, joiden tuotannossa pitkä vierihoidon käytäntö on käytäntönä. Valintaan voi tosin vaikuttaa muukin kuin vasikoiden aikainen vieroitus emästään, esimerkiksi lypsylehmien jalostus, elinolot navetassa, eläinten lyhyt elinikä, lehmän poikiminen joka vuosi, sekä yksilöllisen hoidon puute. Ne ovat usein myös yleisimpiä syitä lehmänmaitotuotteiden boikotoinnille. (Vegaaniliitto, 2019) Pidemmän vierihoidon myötä ainakin osa kuluttajista tosin saattaisi vaihtaa kantaansa, tai ainakin käyttää tuotteita paremmalla omatunnolla. Ruotsin maatalousyliopisto SLU:n tutkija Sigrid Agenäs (2020c) onkin sitä mieltä, että tulevaisuudessa yhä suurempi joukko kuluttajia alkaa vaatia lisää vierihoidon kaltaisia ratkaisuja eläintuotantoon.

Maidon terveellisyydestä ja tarpeellisuudesta aikuisten ihmisten ruokavaliossa on kiistelty aika ajoin runsaasti. Maidon käyttö ruokavaliossa on helppo tapa saada ihmisille välttämättömiä ravintoaineita, kuten kalsiumia, D-vitamiinia, jodia ja proteiinia (Kuva 31). Toisaalta maidon laktoosi aiheuttaa monille ongelmia ruoansulatuksessa, ja rasvaisesta maidosta saatava kova, tyydyttynyt rasva on terveysriski. Varsinkin D-vitamiinin ja kalsiumin saanti on suomalaisilla parantunut maidonjuonnin myötä. Edellä mainittujen ravintoaineiden saanti ilman maitotuotteita on täysin mahdollista, mutta vaatii paneutumista, jotta ravitsemussuosittelujen mukaiset arvot täyttyvät ruokavaliossa. (Kuluttajaliitto, n.d.)

Kuva 31. Ravintoaineiden saanti prosentteina kolmesta maitolasillisesta (Maito ja Terveys ry, n.d.).

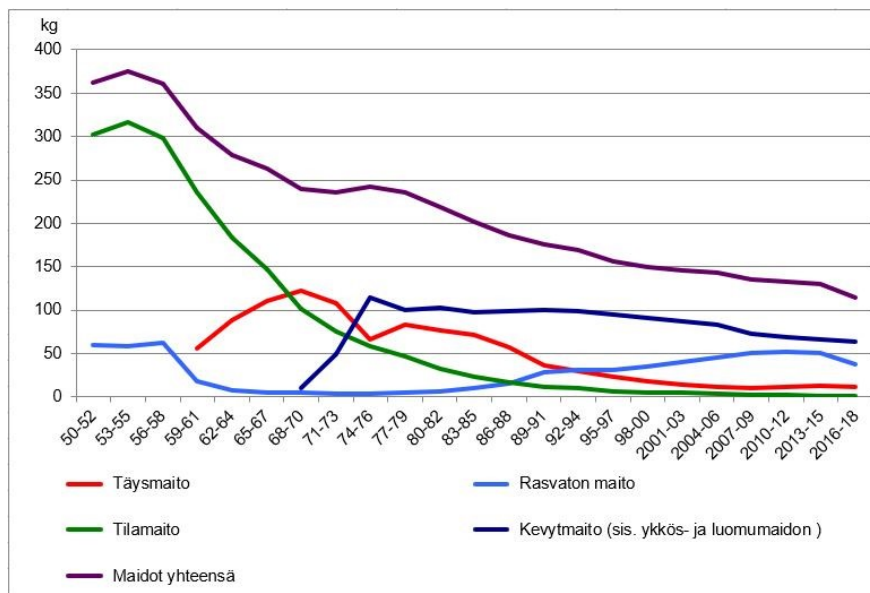
Ei pidä tietenkään unohtaa, että suurin osa suomalaisista kuluttajista kuitenkin hyväksyy ja käyttää ruokavaliossaan eläinperäisiä tuotteita. Monille pelkästään tuotteen kotimaisuus on merkki luotettavuudesta, tuotantotavasta riippumatta. Toisille taas ei ole juurikaan väliä, missä tai miten ruoka on tuotettu. (Seppänen ym., 2019, s.7)

4.3 Maitotuotteiden kulutuksen muutos

Suomen maataloudessa tapahtui murros 1860-luvulla, kun omavaraistaloudesta alettiin siirtyä vaihtotalouteen, ja maatalouden kaupallistumiseen. Tähän suurimpana syynä oli Venäjälle aloitettu voin ja maitotuotteiden vienti. Sen ansiosta yhteiskunta alkoi vähitellen siirtyä viljanviljelystä karjatalouteen. Myöhemmin rehun valmistuksen ja säilönnän kehittymisen myötä eläimet alkoivat tuottaa paremmin, ja tuotanto tehostui. Tuotannon kasvu ja ihmisten elintason nousu johtivat siihen, että maitotuotteita alettiin käyttää enemmän. Lisäksi maitoa markkinoitiin ravitsevana ja terveellisenä juomana, joka oli elintarvikepulasta ja lasten aliravitsemuksesta kärsivälle maalle käänne parempaan. (Louekari, 2020) Maidonkulutuksen huippuvuosina, 1950-luvulla, maitoa kulutettiin parhaimmillaan jopa 390 kg henkeä kohti. Vertailun vuoksi vuonna 2019 maitoa juotiin Suomessa vain noin 104 kg verran henkeä kohti, mikä on jopa kolme kertaa vähemmän kulutuksen huippuvuosiin verrattuna. (Saavalainen, 2021)

Maito ja Terveys ry (2018c) on kerännyt Luonnonvarakeskuksen ravintotaseen (2018) pohjalta tietoa maidon ja maitotuotteiden kulutuksesta (Kuva 32). Tilastointia on tehty jo vuodesta 1950. Kuvasta voidaan havaita, että maidon kulutus on jatkanut laskuaan jo vuosikymmeniä. Suurin lasku nestemäisen maidon kulutuksessa tapahtui 1950–1960-luvuilla, sittemmin tahti on hidastunut. Aiemmin suurimpina syinä muutokseen olivat kaupungistuminen ja maitotilojen määrän vähentyminen. Nykyisin taas esimerkiksi maidon ympäristövaikutukset, ilmastomuutos, tuotannon eettisyys ja ruokatrendit vaikuttavat enemmän maidon juonnin vähentämiseen ja kuluttajien valintoihin. (Laakkonen, 2019)

Kuva 32. Maidon kulutus Suomessa vuosina 1950–2018 kg henkeä kohden. (Maito ja Terveys ry, 2018c)

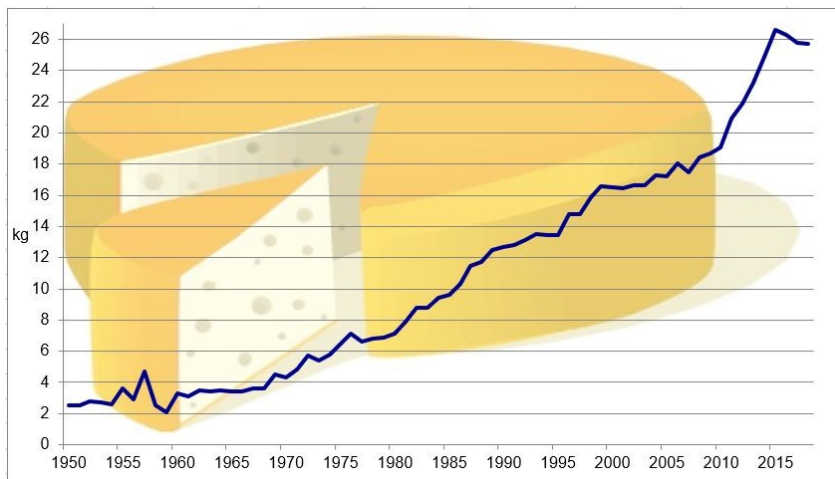

Maidon kokonaiskulutus sen sijaan ei ole juurikaan laskenut vuosikymmenten saatossa, sillä hapanmaitotuotteiden ja juustojen kulutus ovat pitäneet maidon kokonaiskulutuksen tasaisena. Viime vuosina maidon kokonaiskulutus onkin laskenut vain noin viiden prosentin vuositahtia, tai pysynyt ennallaan. Tuoretuotteista varsinkin maustettujen rahkojen osuus jatkaa edelleen kasvuaan, kun taas muista hapanmaitotuotteista esimerkiksi piimän, jogurtin ja viilin kulutus laskee muutamilla prosenteilla vuodessa. (Luke 2020)

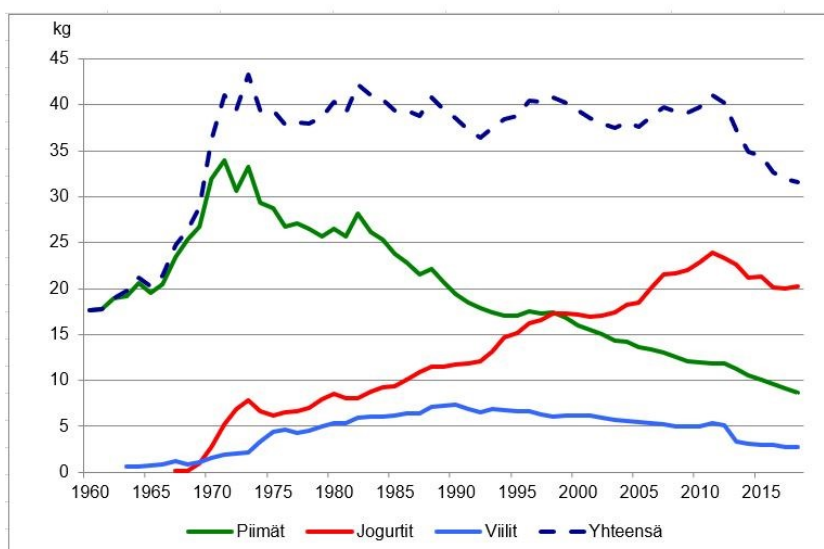
Maidon kulutuksen vähenemisen vastapainona juustojen ja hapanmaitotuotteiden kulutus on yli kymmenkertaistunut 1950-luvulta (Kuvat 33 ja 34). (Luonnonvarakeskus, 2018, viitattu lähteessä Maito ja Terveys ry, 2018a & 2018b) Osaltaan juustojen nousua selittää rahkan suuri suosio, sillä muun muassa maustamattomat rahkat ja raejuustot lasketaan tilastoissa

juustoihin. Kuluttajat arvostavat helppokäyttöisiä, nopeasti syötäviä tuotteita. Myös trendeillä on osansa, sillä esimerkiksi vuosien takainen karppausbuumi sai kuluttajat ostamaan juustoja. Lisäksi kuluttajat ovat valikoimien kasvaessa kiinnostuneita kokeilemaan uutuuksia perinteisten tuotteiden tilalle. (Laakkonen, 2019)

Kuva 33. Juustojen kulutus Suomessa vuosina 1950–2018 kg henkeä kohti (Maito ja Terveys ry, 2018b).

Kuva 34. Hapanmaitovalmisteiden kulutus Suomessa vuosina 1960–2018 kg henkeä kohti (Maito ja Terveys ry, 2018a).

Useat asiantuntijat ennustavat, että maidon kulutuksen laskeva trendi tulee jatkumaan samanlaisena tulevaisuudessakin, tosin dramaattista laskua tuskin tullaan näkemään. Ilmastokeskustelu ja tuotannon eettisyyden kyseenalaistaminen tosin saattavat tuoda mukanaan muutoksia. Maito tulee silti pysymään osana ruokakulttuuria, sillä se on ollut jo niin kauan merkittävä osa suomalaista ruokavaliota. (Laakkonen, 2019)

Markkinoilla on nykyisin lukuisia eläinperäisiä valmisteita korvaavia, kasviperäisiä tuotteita, kuten kaurasta, soijasta tai muista kasveista valmistetut juomat, kermat ja juustot. Varsinkin kaura on vienyt jalansijaa maidolta, ja kotimaisia kauratuotteita viedään ulkomaillekin kiihtyvällä tahdilla. Uusia, kaurapohjaisia tuotteita tulee jatkuvasti markkinoille (Kuva 35), ja niiden kysyntä on kovaa. Kaurabuumin syynä ovat osaltaan esimerkiksi kauran terveysvaikutukset ja monipuoliset käyttökohteet, sekä elintapojen muutokset, minkä takana ovat muun muassa eettiset ja ekologiset syyt. (Saavalainen, 2021). Aika näyttää, jäävätkö kaurasta valmistetut innovaatiot osaksi tavallisten ihmisten arkiruokailua, vai ovatko ne vain ohimeneviä trendejä.

Kuva 35. Eri kaurajuomatuotteiden valikoima laajenee jatkuvasti (Juustoportti, n.d.).

Viime vuosina kaappoihin on ilmestynyt tuotteita, joita markkinoidaan eläinten paremmilla elinoloilla. Elintarvikeyrityksistä Valion ja Juustoportin vapaan lehmän maito ovat esimerkkejä, joilla suuret elintarvikeyritykset haluavat kantaa vastuutaan eläinten hyvinvoinnista, ja kertoa siitä myös kuluttajille. Termi ”vapaan lehmän maito” tarkoittaa Valiolla maitoa, joka on peräisin pihattonavetoissa kytkemättöminä elävistä lehmistä, kun taas Juustoportilla kriteereihin sisältyy pihatton lisäksi myös laidunnus- tai ulkoilupakko. Termit voivat siis osaltaan myös harhaanjohtaa kuluttajaa. (Kauppinen, 2019) Mikäli vasikoiden pidempi vierihoito yleistyi tulevaisuudessa, voisi siis hyvinkin olla mahdollista brändätä se samaan tapaan, jos vain kiinnostusta asiaan löytyy.

5 KYSELYTUTKIMUS KULUTTAJILLE

5.1 Tavoitteet

Kyselyn tarkoituksena oli saada selville mahdollisimman laajan ja eri arvoja edustavan joukon mielipiteitä niin vierihoidosta kuin yleisesti nykyaikaisesta maidontuotannosta (Liite 1). Tavoitteena oli siis saada vastauksia niin tuottajilta kuin aivan tavallisilta kuluttajiltakin. Vastauksia oli tarkoitus saada edes pari sataa, jotta saataisiin kuitenkin mahdollisimman paljon erilaisia näkemyksiä. Sosiaalinen media tuntui olevan helpoin ja nopein tapa saada kerättyä vastauksia, lisäksi se tavoittaisi tehokkaimmin erilaisia kuluttajia. Vielä tehokkaammin kyselyyn olisi tosin voinut saada vastauksia jakamalla sitä jonkun isomman tekijän, kuten yrityksen tai järjestön kautta. Koska työllä ei ole valitettavasti toimeksiantajaa, minkä kautta tämänkaltaisia kyselyitä yleensä voitaisiin jakaa helposti eteenpäin, ei olisi ollut ehkä järkevää ryhtyä kyselemään erikseen mahdollisuutta yhteistyöhön kyselyn jakamisen kanssa. Toimeksiantajat ovat usein alallaan suuria toimijoita, joilla on laajat verkostot, joiden avulla voi tavoittaa helposti suuriakin joukkoja.

5.2 Sisältö ja toteutus

Aineiston keruumenetelmänä käytettiin Webpropol-ohjelman avulla tehtyä sähköistä kyselyä, jota jaettiin nettilinkkinä lähinnä sosiaalisen median alusta Facebookissa. Linkki oli avoinna huhtikuussa 2021 kahden viikon ajan, tosin vastauksia kertyi eniten jo ensimmäisten päivien aikana.

Kyselyn alussa on selitetty tiivistetysti, mitä vasikoiden pidemmällä vierihoidolla tarkoitetaan, ja miten sitä toteutetaan käytännössä (Liite 1). Suurimalla osalla vastaajista ei nimittäin oletettavasti ollut tietoa pidemmästä vierihoidosta ainakaan paljoa. Osassa vastausvaihtoehtoista oli mahdollisuus perustella vastaustaan omin sanoin kommenttikenttään.

Kyselyä jaettiin lähinnä sosiaalisessa mediassa, sekä osaksi myös esimerkiksi pelkkänä nettilinkkinä niille, jotka eivät sosiaalista mediaa käytä. Facebookissa kyselyä jaettiin kolmessa eri maatalousaiheisessa ryhmässä, jotka olivat Avoin kuvapäiväkirja maaseudun

tuottajilta, Avoin keskustelupalsta kotieläintuotannosta ja Eläintuotanto-puolesta ja vastaan. Näissä ryhmissä on vaihtelevasti jäseniä aina noin 40 000 ihmisestä muutamaan sataan, mutta kysely ei varmasti tavoittanut läheskään kaikkia ryhmiin kuuluvia ihmisiä. Ryhmien lisäksi kyselyä jaettiin jonkin verran myös satunnaisille ihmisille sosiaalisen median ulkopuolella.

6 TULOSTEN ESITTELY JA TARKASTELU

Kyselyyn vastaamisen oli aloittanut 345 ihmistä, mutta kokonaan kyselyn loppuun asti oli lopulta vastannut 323 ihmistä. Linkkiä kyselyyn oli avattu 646 kertaa. Vastaajien joukossa oli tunnistettavissa paljon maidontuottajia, tai muuten maidontuotannon kanssa tekemisissä olleita henkilöitä. Se olikin oletettavaa, sillä aihe kiinnostaa ja herättää varmasti paljon ajatuksia ja mielipiteitä tuottajissa. Lisäksi kyselyä jaettiin lähes pelkästään Facebook-ryhmissä, joissa on paljon tuottajia tavallisten kuluttajien lisäksi. Toisaalta myös tuottajat ovat kuluttajia, joten heidän suuri osuutensa vastaajina ei juurikaan loppujen lopuksi vaikuta kyselyn tuloksiin. Pidempää vierihoitoa jo tilallaan toteuttavia vastaajia ei ainakaan suoranaisesti ilmennyt, mutta vastaajien joukossa oli myös henkilöitä, joilla siitä oli käytännön kokemusta ainakin jollain tavalla.

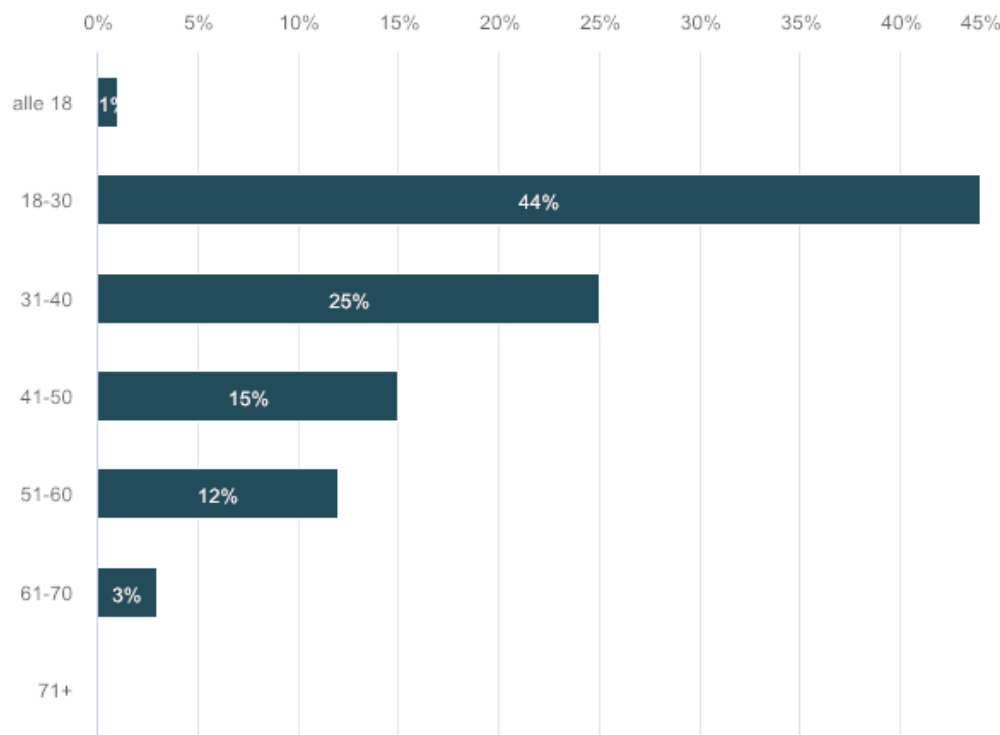
6.1 Vastaajien perustiedot

Kyselyyn vastanneista ihmisistä vähän alle puolet kertoi olevansa iältään 18–30-vuotiaita (Kuva 36). Toiseksi suurin ikäjoukko oli 31–40-vuotiaat neljännesosalla vastaajista. Kolmanneksi tuli 41–50-vuotiaiden ikäryhmä, ja neljänneksi 51–60-vuotiaiden ikäryhmä. 61–70-vuotiaita ja alle 18-vuotiaita vastaajia oli vain joitakin prosentteja. Yli 71-vuotiaita vastaajia ei taas ollut lainkaan. Vastaajien nuoreen keski-ikään vaikuttaa varmasti se, että kyselyä jaettiin lähinnä Facebookissa, jonka käyttäjäkunta painottuu nuoriin aikuisiin ja keski-ikäisiin. Vanhempien henkilöiden lisäksi alle täysi-ikäiset eivät suosi myöskään Facebookin käyttöä.

Varttuneempi väki tuntuu usein ehkä tyytyvän tuttuihin ja turvallisiin toimintatapoihin, kun taas ehdotukset uusista toimintamalleista ja vaihtoehdot tehdä asioita eri tavalla kuin ennen herättävät enemmän kiinnostusta nuoremmissa ikäpolvissa. Siksi myös kyselyyn

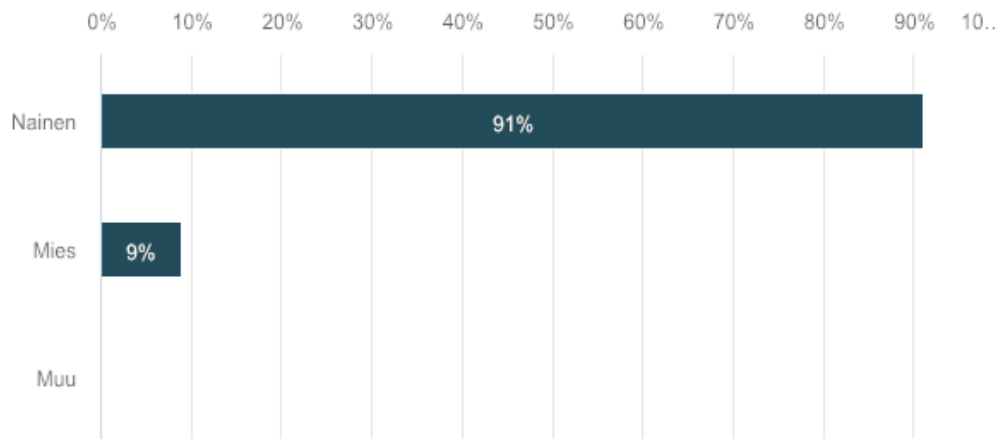
vastaaminen voi kiinnostaa enemmän nuorempia ihmisiä, ja näin voidaan myös osaltaan selittää vastaajien alhainen keski-ikä. Toisaalta nuoret ikäpolvet ovat myös vanhempia tärkeämpää kohderyhmää, sillä he ovat juuri niitä, jotka saavat aikaan muutoksia tulevaisuudessa.

Kuva 36. Vastaajien sijoittuminen eri ikäryhmiin

Enemmistö vastaajista ilmoitti olevansa sukupuoleltaan naisia, ja vain pieni osa vastaajista oli miehiä (Kuva 37). Naisten merkittävään enemmistöön voi olla syynä se, että naiset tuntuvat ehkä keskimäärin olevan miehiä tietoisempia ja kiinnostuneempia eläinten hyvinvointiin liittyvissä asioissa, ja vaativat myös painokkaammin muutoksia niihin. Naiset ovat myös keskimääräisesti miehiä enemmän yleensä vastuussa perheen ruokaostoksista, jolloin myös ruoan alkuperällä ja tuotantotavoilla saattaa olla heille enemmän merkitystä ja kiinnostavuutta. Aihe saattaa myös herättää enemmän esimerkiksi samaistumisen tunteita naisissa, sillä voidaanhan lehmän ja vasikan välinen suhde kokea samanlaisena kuin äidin ja lapsen.

Kuva 37. Vastaajien sukupuoli

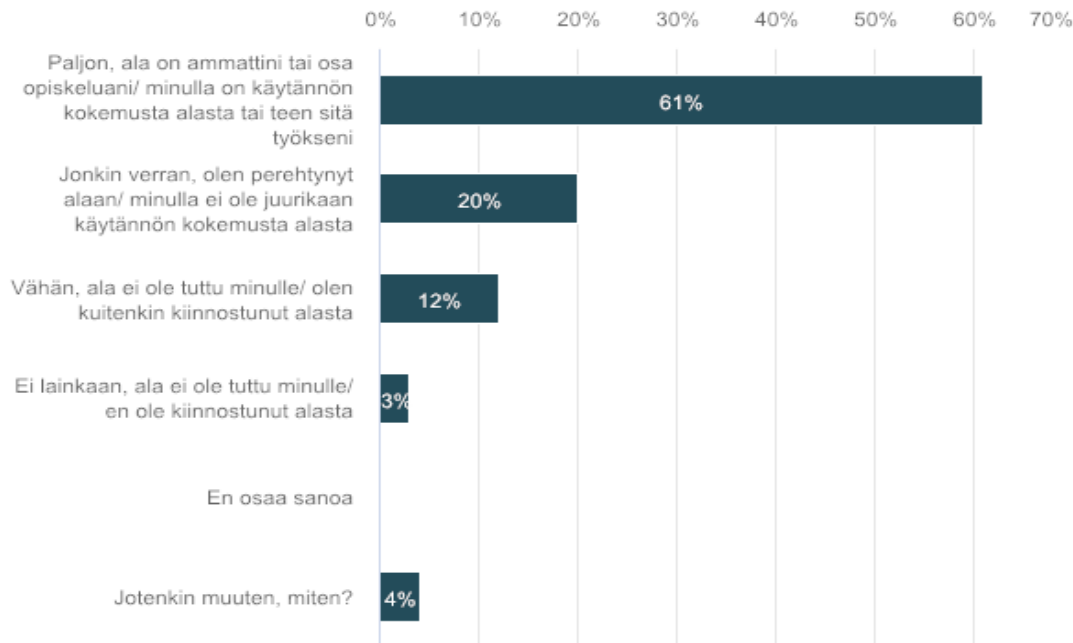
Reilusti yli puolella vastaajista on myös kokemusta maidontuotannosta joko opiskelun, ammatin tai muun käytännön kokemuksen ansioista (Kuva 38). Tässä kysymyksessä asettelu olisi voinut olla tarkempi, sillä omaa käytännön kokemusta ja tietämystä alasta voi olla vaikea arvioida. Olettavasti enemmistö kyselyyn vastanneista oli kuitenkin nykyisiä tai entisiä maidontuottajia, alan opiskelijoita tai muuten vain maidontuotannon kanssa tekemisissä olevia henkilöitä.

Hajontaa vastaajien kesken olisi voinut jakaa tasaisemmaksi painottamalla kyselyn esittelytekstin yhteydessä vielä selkeämmin, että kysely on tarkoitettu nimenomaan kaikenlaisille kuluttajille, eikä pelkästään tuottajille. Toisaalta kyselyyn vastaaminen saattoi olla liian haastavaa monille aiheesta tietämättömille. Vastaaminen vaati ehkä hieman perusteellisempaa taustatietoa ja ehkä jopa kokemusta aiheesta, huolimatta siitä, että alussa oli tiivistetysti selitetty sekä vierihoidon että tavanomaisen maidontuotannon käytännöt. Kyselyä olisi voinut kuitenkin jakaa myös selvästi enemmän tavallisten kuluttajien kesken, mutta sellaiseen oli hankala löytää esimerkiksi omaa Facebook-ryhmää tai vastaavaa. Erilaisia näkökulmia asian puolesta ja vastaan tosin tuli silti oikein kiitettävästi.

Monilla vastaajista kokemus maidontuotannosta perustui esimerkiksi lapsuuden kokemuksiin. Vaihtoehtoisesti alaan on päässyt tutustumaan tuttujen ja sukulaisten maitotilan kautta. Osa ilmoitti työskentelevänsä muulla maatalouden alalla, tai kertoi

aiemmin olleensa maidontuottaja. Yksi vastaajista kertoi olevansa vegaani, mutta perehtynyt silti alaan. Vastaajien kokemukset ja lähtökohdat maidontuotannosta olivat siis hyvin vaihtelevia.

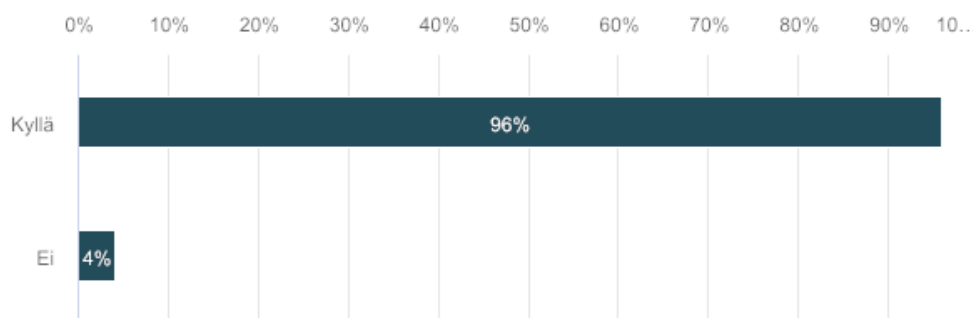
Kuva 38. ”Koetko, että maidontuotanto on sinulle tuttu tai kiinnostava ala?”

6.2 Maidonkulutustottumukset ja näkemykset tavanomaisesta tuotannosta

Lähes kaikki vastaajat käyttivät lehmänmaitotuotteita edes satunnaisesti. Vain 4 % kertoi, ettei käytä lehmänmaitotuotteita (Kuva 39). Kielteisesti vastanneiden määrä oli siis osuudeltaan yllättävän pieni, sillä lukumääräisesti vastaajia oli nimittäin vain 13. Kyselyä yritettiin kohdistaa myös heille, osittain myös puhtaasta mielenkiinnosta heidän mielipiteitään ja perusteluitaan kohtaan. Kyselyä jaettiin kuitenkin Facebookissa ryhmiin, joissa ääripäät eläintuotannon mielipiteistä olivat edustettuina. Kyselyä olisi siis ehkä kannattanut jakaa vieläkin hanakammin eläintuotantoa vastustavien ja kritisoivien keskuudessa.

Kuva 39. ”Käytätkö lehmänmaitotuotteita edes silloin tällöin?”

Vastaajat, jotka kertoivat käyttävänsä maitotuotteita edes silloin tällöin, perustelivat valintaansa varsin monipuolisesti (Kuva 40). Vastausvaihtoehdoista eniten ääniä sai maitotuotteiden monikäyttöisyys. Se on ymmärrettävää, sillä saahan maidosta jalostettua lukuisia eri tuotteita. Maitotuotteet ovat myös helppokäyttöisiä, sillä niistä voidaan jalostaa myös heti käytettäviä tuotteita, jotka eivät vaadi valmistelua ennen syömistä. Erilaisia perusteita maitotuotteiden käytölle olisi voinut olla vielä enemmänkin vaihtoehtoja mainittuna, mutta toisaalta vapaassa palautteessa eri syitä nostettiin lisäksi esille.

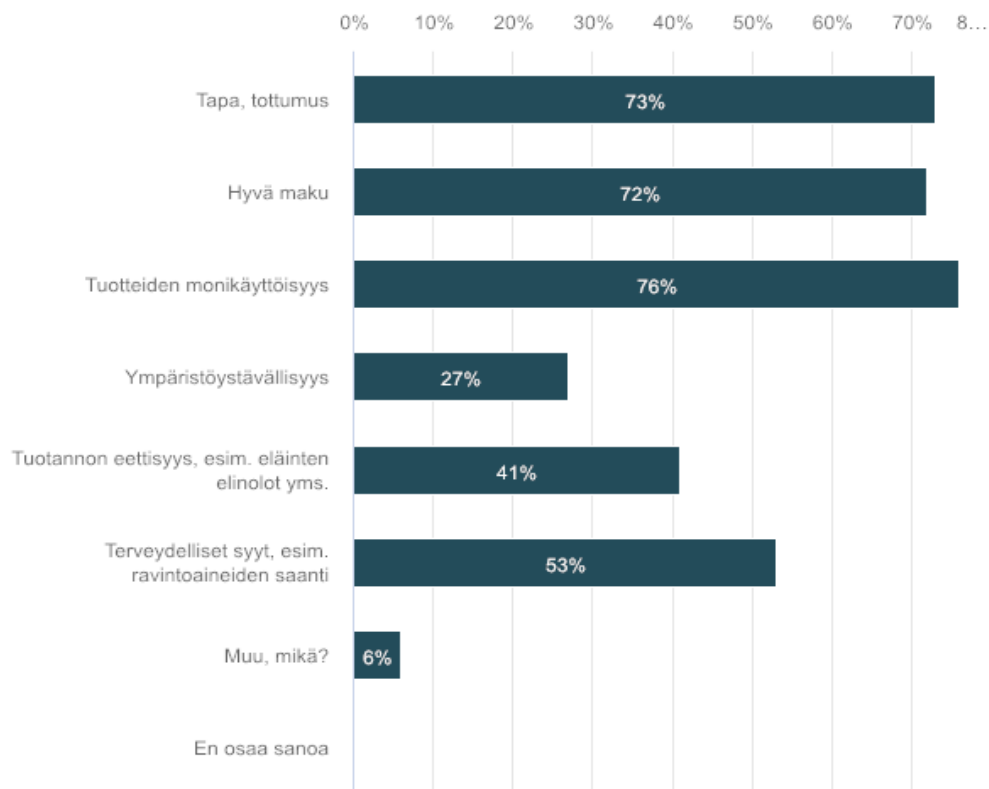
Suomalaisten vahva perinne maitomaana näkyy äänien jakautumisessa, sillä vaihtoehto ”tapa, tottumus” sai toiseksi eniten ääniä. Maidon käyttö osana jokapäiväistä ruokailua on siis edelleen iskostettuna vahvasti osaksi suomalaisten ruokailutottumuksia. Lisäksi esille vastauksissa nousee myös maidon hyvä maku ja terveysvaikutukset. Maitotuotteita käyttämällä on kieltämättä helppo täyttää päivittäiset ravintoainesuositukset, vaikka keskustelua maidon terveellisyydestä ja tarpeellisuudesta aika ajoin käydään (Kuluttajaliitto, n.d.). Maidon maku voi lisäksi olla monille niin ylivertainen, että kasvijuuratuotteiden käyttöä saatetaan vierastaa jo niiden maun puolesta.

Kysymyksen yhteydessä sai myös halutessaan kommentoida ja perustella vastaustaan. Monella suurimmaksi syyksi nousi kotimaisuus, ja suomalaisten tuottajien kannattaminen. Kotimaisten tuotteiden valintaa perusteltiin taas suurimmaksi osaksi eläinten paremmilla, tai edes kohtalaista paremmilla elinoloilla verrattuna muihin maihin. Monille kotimainen tuotanto on siis jo riittävä merkki eläinten paremmasta hyvinvoinnista, ja tuotannon läpinäkyvyydestä. Tuottajien kannalta se on tietysti suuri luottamuksenosoitus kuluttajilta.

Suosimalla kotimaisia tuotteita tuetaan tietysti tuotannon jatkumista Suomessa, ja siten myös edellä mainittujen asioiden ylläpitämistä tuotannossa.

Yksi vastaajista kertoi ostavansa vain viimeisen käyttöpäivän maitotuotteita, eli hän käyttää maitotuotteita vain ruokahävikin vähentämiseksi. Pari vastaajaa kertoi käyttävänsä maitotuotteista enää vain juustoa, sillä yhtä hyvää, sopivaa ja korvaavaa tuotetta ei ole vielä tehty kasvipohjaisena versiona. Tietyille maitotuotteille voi siis edelleen paikoitellen olla jopa haastavaa löytää itselle sopivaa korvaajaa, huolimatta siitä, että kasvipohjaisten tuotteiden valikoima laajenee jatkuvasti.

Kuva 40. ”Mikä tai mitkä tekijät vaikuttavat siihen, että käytät maitotuotteita? Voit vastata useita vaihtoehtoja.”

Vähän yli puolet maitotuotteita käyttävistä vastaajista kertoi suosivansa tuotteita, kuten vapaan lehmän maitoa tai luomumaitoa (Kuva 41). Päälle kolmasosa vastaajista taas ilmoitti, ettei suosi kyseisiä tuotteita, kun taas loput vastaajista eivät osanneet sanoa kantaansa. Enemmistön valintaa voidaan selittää muun muassa ihmisten moraalikäsitysten

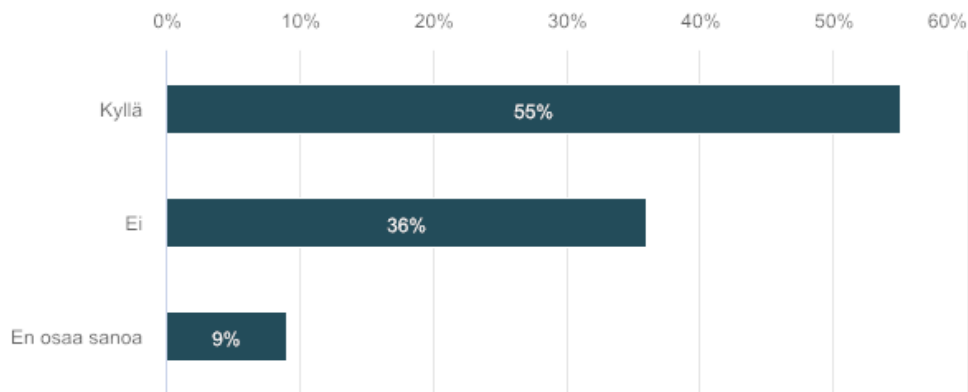
muuttumisen ja eläimiä kohtaan tunnetun empatian kasvamisen myötä (Ruokavirasto, 2019).

Kuluttajista ainakin osa haluaa siis aidosti kannattaa tuotantoa, joka tukee eläinten hyvinvointia. Samalla kuluttaja saa itselleen ainakin paremman omatunnon valinnoistaan. Vastausten perusteella voidaan siis varovaisesti päätellä, että maidolle, jonka tuotannossa on hyödynnetty pitkää vierihoitoa, voisi olla mahdollisesti ostajia. Nykyisin tosin edellä mainittujen kaltaisia tuotteita alkaa olla jopa mahdotonta vältellä, sillä kauppojen hyllyillä on tarjolla runsaasti erilaisia tuotteita, joiden tuotannossa eläinten hyvinvointiin on panostettu.

Jopa aivan ”tavallisesta” maidosta on saatu brändättyä esimerkiksi vapaan lehmän maitoa, eli pihatossa elävien lehmien maitoa. Tähän tapaan brändättyihin tuotteisiin ei synny hintaeroakaan, paitsi tietysti luomuun. Vapaan lehmän maidon tuottaminen ei nimittäin kasvata tuotannon kustannuksia, sillä se on periaatteessa aivan tavanomaista ja nykyaikaista tuotantoa. Luomutuotannossa kustannukset ovat usein tavanomaista suuremmat tiukempien säännösten suhteen, sillä naudoilla on esimerkiksi oltava enemmän tilaa navetassa kuin tavanomaisessa tuotannossa (Proluomu, n.d.).

Tavallisia tuotteita brändäämällä saadaan kuitenkin herätettyä kuluttajan mielenkiinto, ja tuote saadaan ehkä näyttämään eettisemmin tuotetulta. Parsinavettojen tosin joka tapauksessa kadotessa vähitellen tuotannosta, muuttuu vapaan lehmän maito hiljalleen kokonaan uudeksi ”normaaliksi”. Tuotantoeläinten hyvinvoinnin paraneminen siis kehittyy jatkuvasti, ja osittain jopa huomaamattomasti. Muutoksia asioihin siis syntyy hiljalleen joka tapauksessa, vaikka sitä ei erikseen vaadittaisi esimerkiksi kuluttajien tai aktivistien toimesta.

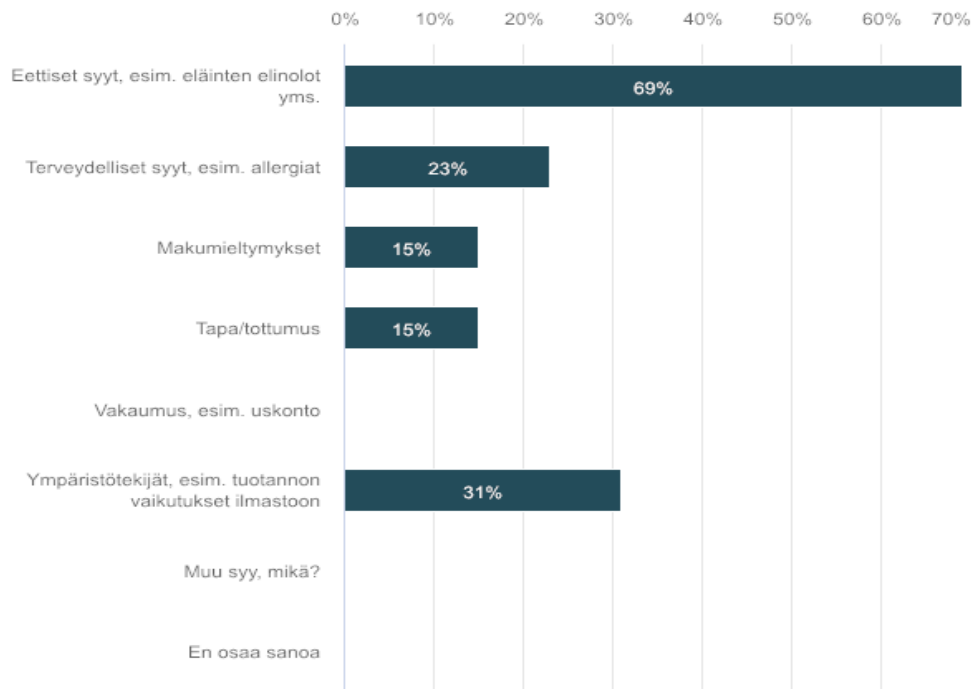
Kuva 41. ”Pyritkö suosimaan tuotteita, joiden tuotannossa on satsattu eläinten hyvinvointiin? Esimerkiksi vapaan/ulkoilevan lehmän maito tai luomumaito.”

Kuvan 42 kysymyksessä selvitettiin vastaajien syitä sille, miksi eivät käytä maitotuotteita. Eniten ääniä sai ylivoimaisesti eettiset syyt, johon sisältyvät esimerkiksi eläinten elinolot tuotannossa. Eläinten olot ja kohtelu selvästi huolestuttavat ihmisiä, ja siten myös eläinperäisten tuotteiden käyttöä vältellään. Ympäristötekijät saivat kolmasosan äänistä, joten maidontuotannon ympäristövaikutukset herättävät myös jonkin verran huolta. Maidon hiilijalanjäljestä sekä ilmastovaikutuksista ei ole loppujen lopuksi keskusteltu yleisesti vielä kauaa, joten sen vaikutuksista tulevaisuuden kuluttajakäyttäytymiseen ei ole vielä tiedetä niin paljoa (Laakkonen, 2019). Kolmanneksi eniten ääniä sai terveydelliset syyt, ja neljännen sijan jakoivat tavat ja tottumukset, sekä makumieltymykset.

Loppuihin vastausvaihtoehtoihin ei ääniä tullut lainkaan, kuten ei myöskään kysymyksen yhteydessä olleeseen avoimeen palautteeseen, vaikka mahdollisuus siihen olisi ollut. Verrattuna kuvan 40 kysymyksen vastausten jakautumiseen, onkin melkein yllättävää huomata, kuinka yksipuolisin perustein vastaajat perustelivat syitänsä maitotuotteiden käytöstä kieltäytymiselle. Vastauskäyttäytymisen perusteella näyttäisi myös, että maitotuotteita käyttävät kokivat suurempaa tarvetta perustella valintaansa, kuin he, jotka eivät käytä. Toisaalta maitotuotteita ilmoitti käyttävänsä jopa 310 vastaajaa, joka sisältää todennäköisemmin kirjavamman joukon vastaajia, kuin 13 vastaajaa, jotka eivät käytä maitotuotteita.

Kuva 42. ”Miksi et käytä maitotuotteita? Voit valita useita vaihtoehtoja.”

Enemmistö vastaajista koki olevansa tyytyväisiä tuotantoeläinten nykyisiin oloihin (Kuva 43). Noin kolmannes taas oli tyytymättömiä, ja loput ei halunnut kertoa kantaansa. Kommentteja tuli tähänkin kysymykseen runsaasti. Vaihtoehdon ”kyllä” vastanneista moni oli sitä mieltä, että on tyytyväinen tämänhetkisiin oloihin, mutta aina olisi parantamisen varaa. Lisäksi monen mielestä tuotanto Suomessa on paremmalla tolalla kuin vaikkapa muualla Euroopassa. ”Suomessa isojenkin tilojen kokoluokat ovat inhimillisiä” ja ”verrattuna muihin maihin” toistuivat monissa vastauksissa. Suomalainen ruoantuotanto on monen vastaajan mielestä siis varsin luotettavaa, ja eläinten hyvinvointi keskimäärin parempi ulkomaiseen tuotantoon verrattuna.

Moni mainitsi olevansa tyytyväinen nykyisiin eläinten elinoloihin, mutta esimerkiksi juuri vasikoiden oloihin haluttiin parannusta. Toisaalta osa vastaajista oli sitä mieltä, että Suomen pitäisi toimia EU:n säädösten mukaan, eikä tehdä kansallisesta politiikasta liian tiukkaa eläinten kohtelun suhteen. Osa pitikin nykyisiä säädöksiä ja toimia aivan riittävänä, sillä Suomi on joka tapauksessa yksi edelläkävijöistä tuotantoeläinten hyvinvoinnissa.

Parsinavetat saivat myös kannatusta osakseen, sillä muun muassa yksi kommentoijista mainitsi, että ”Parsinavetta on kuitenkin erittäin toimiva pienemmille karjoille”. Yksi parsinavettoja kannattaneista suosisi parsinavettaa pihaton sijaan sillä perusteella, että pihatossa alempiarvoiset eläimet voivat joutua kärsimään, kun taas parsinavetassa jokaisella eläimellä on oma paikkansa, eikä ruoasta tarvitse kilpailla.

Monet kannattivat vierihoitoa, mutta olivat myös huolissaan siitä, tulisiko muutos liian kalliiksi tuottajalle, tuotannossa mahdollisesti vaadittavien investointien ja tukipolitiikan muuttumisen takia. Toisaalta uskottiin, että vierihoidon seurauksena eläimet voisivat paremmin, ja näin ollen myös tuottaisivat hyvin.

Vastausvaihtoehdon ”ei” valintaansa perustelevat taas ottivat suurimmaksi osaksi esille parsinavetat ja eläinten vähäiset ulkoilumahdollisuudet. Parsinavetoissa suurimpana ongelmana nähtiin eläinten kytkeminen paikalleen ja keskimääräistä huonommat olosuhteet poikimiselle, kuten poikimakarsinoiden puute. Toisaalta parsinavetat saivat kehuja ulkoilupakosta, mutta sen toteutumista käytännössä myös epäiltiin. Pihattonavetat saivat myös osalta kommentoijista kritiikkiä osakseen, sillä eläimet eivät välttämättä pääse ulkoilemaan juuri ollenkaan.

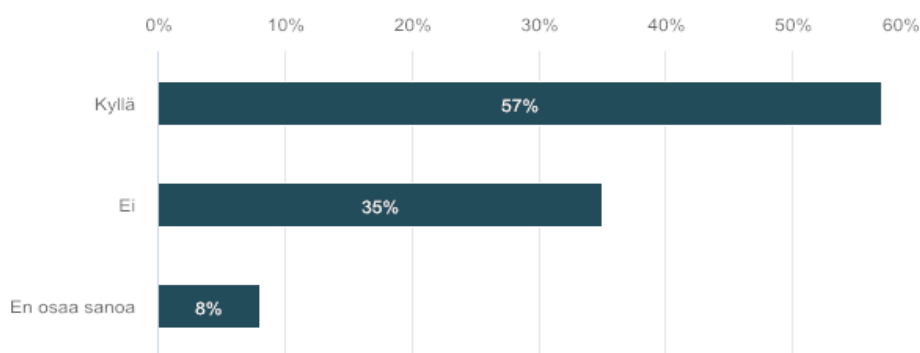
Todella moni on myös tyytymättömiä juuri vasikan aikaiseen vieroitukseen ja vasikoiden kasvatusolosuhteisiin tavanomaisessa tuotannossa. Monille asia nousi jopa suurimmaksi syyksi tyytymättömyyteen. Lisäksi muita käytäntöjä kritisoitiin, kuten lehmän tiineyttämistä uudelleen jo pian poikimisen jälkeen, ja eläinten pitämistä ahtaissa karsinoissa.

Moni kommentoija näki eläinten pidossa epätasa-arvoa eri tilojen välillä. Vastauksissa ei kuitenkaan eritelty tarkemmin taustoja tai perusteita vastaajan mielipiteeseen tai kokemukseen, esimerkiksi siitä, millaisilla tiloilla eläimiä pidettiin huonommin ja millaisilla paremmin. Teuraskuljetukset sekä eläinten teurastaminen nuorella iällä herättivät muutamissa kritiikkiä.

Myös tuottajiksi tunnistettavilta vastaajilta tuli kommentteja kysymykseen. Parissa kommentissa kaksi eri tuottajaa kertoivat olevansa tyytymättömiä nykyaikaiseen tuotantoon, mutta hieman eri tavalla. Yksi vastaaja kertoi, että heidän tilallaan oli kokeiltu vapaata vierihoitoa, mutta se todettiin hankalaksi robottinavetassa, ja lisäksi pelättiin

bakteerien leviämistä aikuisilta eläimiltä vasikoille. Hän ei siis kannattanut vierihoidon yleistymistä. Toinen vastaaja taas kertoi työskentelevänsä emolehmiä parissa, ja havainneensa, kuinka tärkeää vasikan ja emän suhde on niin eläinten fyysisen kuin psyykkisenkin terveyden kannalta. Hän siis kannatti ehdottomasti vierihoidon yleistymistä myös lypsykarjapuolelle.

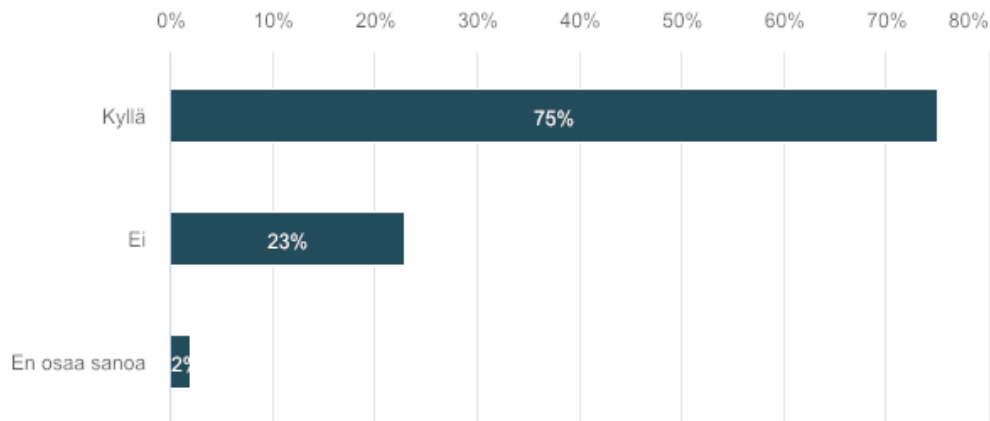
Kuva 43. ”Oletko oman näkemyksesi perusteella tyytyväinen lypsylehmien ja vasikoiden nykyisiin oloihin/ tuotannossa tavallisesti käytettäviin menetelmiin? Voit halutessasi perustella vastaustasi lyhyesti.”

6.3 Vastaajien näkemykset pitkästä vierihoidosta

Kolme neljästä vastaajista oli ainakin joskus kuullut aiemmin vasikoiden pitkästä vierihoidosta, kun taas vain 23 % vastasi, ettei ole aiemmin kuullut vierihoidosta (Kuva 44). Tämä selittyy sillä, että enemmistöllä vastaajista oli kokemusta maidontuotannosta, joten hyvin todennäköisesti he ovat myös kuulleet vierihoidostakin jossain yhteydessä. Lisäksi moni tuotantoeläinten hyvinvoinnista kiinnostuneista vastaajista on varmasti perehtynyt aiheeseen, vaikkei heillä olisikaan käytännön kokemusta tuotannosta.

Kuva 44. ”Oletko kuullut vasikoiden pidemmästä vierihoidosta aiemmin?”

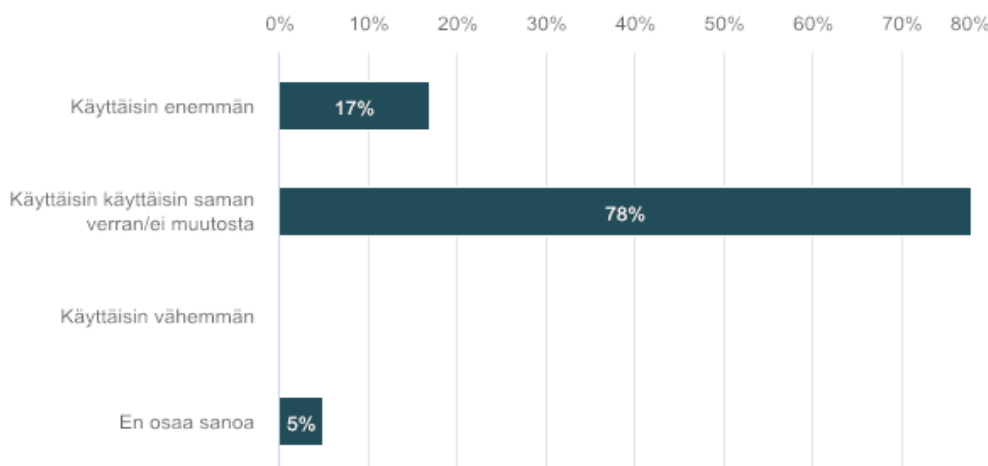

Tutkimuskysymyksen kannalta on ilahduttavaa nähdä, että edes 17 % vastaajista voisi jopa lisätä maitotuotteiden käyttöä, mikäli vasikoiden pidempi vierihoito yleistyisi (Kuva 45). Äänien jakaantuminen antaa kuitenkin viitteitä siitä, että maitotuotteiden käyttäjäkunta voisi jopa kasvaa, mikäli eläinten olot paranisivat. Maitotuotteiden käyttöä taas ei vähentäisi yksikään vastaajista, mikä kertoo varsin sallivista asenteista vierihoitoa kohtaan.

Kysymyksen muotoilua olisi voinut hieman parannella, sillä vastauksissa jäi erittelemättä, millaiset kuluttajat olisivat valmiita lisäämään maitotuotteiden käyttöä. Nyt jäi siis hieman epäselväksi, kuinka suuri osa vastaajista oli heitä, jotka eivät käytä maitotuotteita. Toisaalta tuotteiden käyttöä lisäävien määrä olisi joka tapauksessa niin marginaalinen, että sillä tuskin olisi paljoakaan merkitystä maitotuotteiden kulutuksen kasvulle. Suurin osa vastaajista uskoo kuitenkin, että tuotteiden käyttöön ei tule muutoksia. Eettisillä perusteilla maitotuotteiden

käyttöä välttelevillä voi nimittäin painaa valinnoissaan myös muut syyt, kuten esimerkiksi lypsylehmien jalostus tai eläinten elinolot.

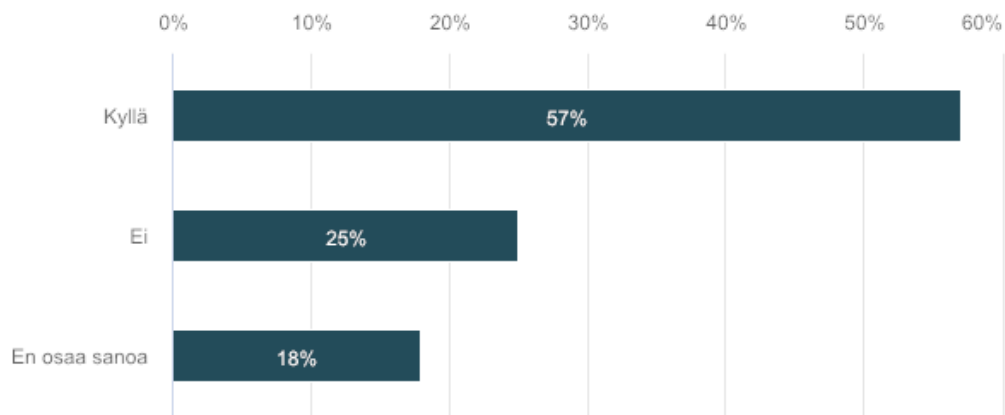
Kuva 45.” Vaikuttaisiko vasikoiden vierihoidon yleistyminen lehmänmaitotuotteiden käyttöösi?”

Vastaajista hieman yli puolet (Kuva 46) olisi valmis maksamaan lisää hintaa maidosta, jonka tuotannossa on toteutettu vierihoitoa. Todellisuudessa kaupan hyllyllä maitopurkin valintaa tehdessä totuus voi olla toinen. Monesti kuluttajat ovat valmiita maksamaan enemmän erikoistuotteista, mutta lopulta päätyvät kuitenkin halvempaan vaihtoehtoon.

Mikäli vierihoito yleistyisi käytäntönä, voisi hinta pysyä kuluttajankin näkökulmasta sopivana. Samaan tapaan pihatoissa pidettävien tai laiduntamaan pääsevien lehmien maitoa on brändätty, mutta tuotteiden hinta ei ole juurikaan kokenut muutosta. Pihattonavettojen yleistymisen myötä eläinten hyvinvointi on parantunut, sillä eläimet voivat toteuttaa siellä parsinavettoja paremmin lajityypillistä käyttäytymistään. Lisäksi suurin osa lopettavista tiloista on pieniä parsinavettatiloja, eikä esimerkiksi Valion tuottajien enää sallita rakentaa uusia parsinavettoja. Tulevaisuudessa siis käytännössä lähes kaikki navetat ovat pihattoja. (Valio, n.d.)

Kuva 46. ”Olisitko valmis maksamaan enemmän maitotuotteista, joiden tuotannossa on käytetty pidempää vierihoitoa?”

Vähän yli kolme neljästä vastaajista oli vierihoidon kannalla. Pieni vähemmistö taas oli vastaan, ja loput vastaajista ei osannut sanoa kantaansa (Kuva 47). On ilahduttavaa, kuinka moni loppujen lopuksi on vierihoidon puolella huolimatta siitä, että myös vierihoitoa vastaan argumentoivia kommentteja tuli runsaasti.

Vierihoitoa vastaan äänestäneet perustelivat vastaustaan kustannuksien kasvamisella ja navetoiden epäkäytännöllisyyttä vierihoidon kannalta. Navetan muutostyöt ja mahdollinen laajentaminen vierihoitoa varten koettiin liian haastaviksi ja kalliiksi. Tuottajalle aiheutuvista kustannuksista ja vierihoidon muuttumista pakolliseksi tukiehdoksi aiheutti jälleen huolta osalle vastaajista. Monet kannattivatkin vierihoidon toteuttamista vapaaehtoisena vaihtoehtona tuottajalle.

Osa kielteistä kantaansa perustelevista otti esille liharotuiset vasikat ja lypsyrotuiset sonnivasikat. Tavallisesti niitä ei kasvateta teuraaksi asti synnyntilallaan, vaan ne myydään seuraavaan kasvattamoon vain noin parin viikon ikäisenä. Mikäli jatkokasvatukseen menevät eläimet oppisivat juomaan vain lehmän utareesta, olisi niiden opettaminen esimerkiksi automaatiojuottoon haastavaa jatkokasvattamalla.

Vierihoito sai osalta kommentoijista täystyrmäyksen, sillä osan mielestä pidempi vierihoito on päinvastoin vain haitaksi eläimille, vieroitusstressin ja lyhyen hoitoajan takia. Lisäksi osa

piti vanhoja käytäntöjä ja lyhyttä vierihoitoa aivan riittävinä, toimivina ja tehokkaina ratkaisuin. Yksi kommentoija jopa mainitsi, että ”(tuotannon) eettinen puoli ei minua kiinnosta”, vaan tuotannon tulisi olla mahdollisimman tehokasta. Myös eläinten tarve puolustaa jälkeläistään, ja sitä seuraava työturvallisuuden mahdollinen heikkeneminen nähtiin myös yhtenä uhkakuvista.

Pitkä vierihoito nähtiin haastavana myös vieroittamisen kannalta. Osa vastaajista epäili sen olevan vain suurempi stressi sekä lehmälle että vasikalle vieroittamisen hetkellä, koska eläimet ehtisivät kiintyä toisiinsa liiaksi. Vierihoidon pituus herätti myös kommentteja; osa vastaajista oli sitä mieltä, että vierihoidon tulisi kestää joko vain lyhyen hetken, jotta kiintymyssuhde eläinten välillä ei ehdi syntyä kunnolla. Vaihtoehtoisesti vierihoidon tulisi kestää yhtä kauan kuin se olisi luonnossa elävillä naudoilla, eikä mitään siltä väliltä.

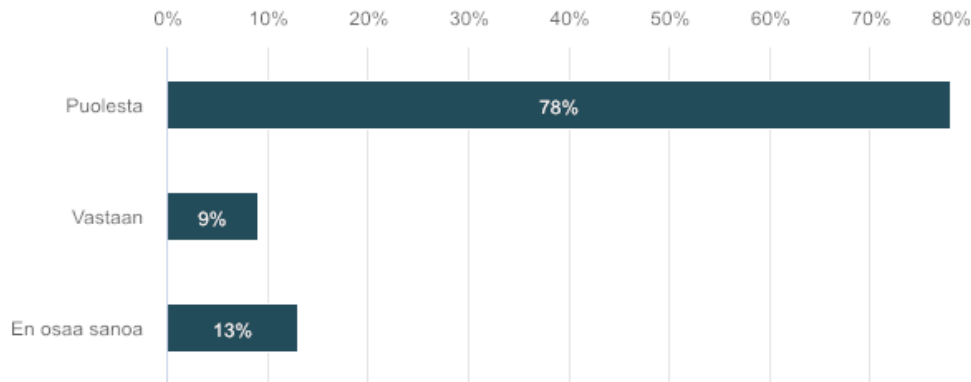
Vierihoidon kannattajilta tuli myös runsaasti kommentteja. Puolesta äänestäneiden kommentteissa tuli selvästi esille, että pidempi vierihoito olisi selvästi eläinten edun mukaista, mutta toisaalta asiaa pyrittiin ymmärtämään myös tuottajan kannalta. ”Jos se vain on mahdollista”, oli mainittu monissa kommenteissa. Vierihoitoa toteuttavien tuottajien toivottiin saavan parempaa korvausta työstään, joko tukipolitiikalla tai muilla keinoilla. Moni vastaajista toivoi myös, ettei vierihoidon yleistymisen vaikuttaisi kuitenkaan maidon hintaan.

Vierihoidon etuja perusteltiin suurimmaksi osaksi esimerkiksi tuottajan työn helpottumisella, luonnollisuudella ja eläinten paremmalla terveydellä. Pääasiassa vasikoiden uskottiin kasvavan paremmin, ja lehmien hyvinvoinnin parantumisen myötä myös tuottavan paremmin maitoa vierihoidon ansiosta. Osa perusteli vastaustaan yksinkertaisesti vain sillä, että eläinten tulisi päästä käyttäytymään mahdollisimman lajinomaisesti, ja että vasikka kuuluu emänsä hoidettavaksi.

Osa vastaajista oli varovaisesti vierihoidon kannalla, mutta kertoivat myös ymmärtävänsä syyt sille, että vierihoidon toteuttaminen ei ole välttämättä mahdollista jokaisella tilalla esimerkiksi navetan rakenteen tai eläinmäärän suuruuden vuoksi. Muutenkin vierihoidon käytännön toteutuksen mahdollisista haasteista oltiin huolissaan, mutta moni uskoi toisaalta ratkaisujen löytyvän käytännön kokemusten ja tutkimusten myötä. Sen lisäksi vierihoidon

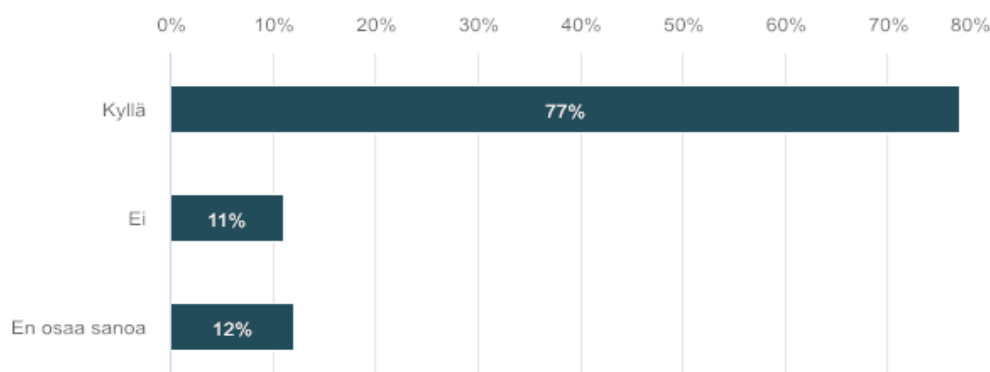
todettiin olevan myös ”--selkeä viesti kuluttajille”, sekä imagollisesti hyvä ratkaisu maidontuotannolle.

Kuva 47. ”Oletko vasikoiden pidemmän vierihoidon puolella, vai sitä vastaan? (Nyt lukemasi ja/tai aiemman kokemuksesi perusteella) Voit halutessasi perustella vastaustasi lyhyesti.”

Vierihoidon yleistymistä tulevaisuudessa kannatti vähän yli kolme neljästä vastaajasta (Kuva 48). Tämän kysymyksen vastaukset eivät juurikaan mielipiteiltään poikenneet aiemmasta kysymyksestä kuin parin äänen verran. Jo aiemman kysymyksen kommentteista tuli hyvin ilmi, että suurimmaksi osaksi yleistymistä kyllä kannatetaan, mutta tietyin ehdoin. Tutkimuskysymysten kannalta on kuitenkin tämän tuloksen perusteella selvää, että vierihoito voisi tosiaan olla yksi varteenotettava menetelmä, ainakin kuluttajien ja tuottajienkin mielipiteen perusteella.

Kuva 48. ”Kannattaisitko vierihoidon yleistymistä tulevaisuudessa?”

6.4 Avoin palaute

Avoimeen palautteeseen vastauksia tuli 81 kappaletta. Pääosin vasikoiden pidempää vierihoidoa kannatettiin hyvänä ajatuksena, mutta aihe herätti myös kritiikkiä. Osa vastauksista oli kovin samanlaisia, kuin jo aiempien kysymysten kommenttiosioissa tuli ilmi, mutta myös uusia näkökulmia löytyi asiaan.

Moni vastaajista oli huolissaan vierihoidon onnistumisesta tautien leviämisen riskin kannalta, ja toiset jopa tyrmäsivät koko ajatuksen samoin perustein. Monet pitivätkin lyhyttä vierihoidoa tautiriskin takia parempana ratkaisuna. Taudeista varsinkin *Stafylococcus aureus* - utaretulehdusbakteeri ja kryptosporidioosi mainittiin useaan otteeseen, ja niiden tarttumisen pelossa myös usein perustellaan lehmän ja vasikan nopeaa erotusta toisistaan.

Kryptosporidioosin aiheuttaja, *Cryptosporidium* on alkueläin, josta tunnetaan tällä hetkellä useita eri lajeja, myös zoonosisia, eli ihmiseen tarttuvia. Tautia esiintyy varsinkin pikkuvasikoilla, joille se voi aiheuttaa rajuakin ripulia. Tauti tarttuu usein aikuisesta eläimestä vasikkaan, mutta myös tartunnat ihmisen ja eläimen välillä ovat mahdollisia esimerkiksi ulosteen välityksellä. Osalle ihmisistä tauti voi olla jopa tappavan vaarallinen. (Tirkkonen, 2018) Tautiriski on siis aina olemassa, ja siihen tulisi löytää ratkaisuja tutkimusten avulla. Kuten jo aiemmin todettu, vasikan vastustuskykyä tarttuvia tauteja vastaan voidaan onneksi parantaa tarjoamalla vasikalle riittävästi laadukasta ternimaitoa mahdollisimman pian syntymän jälkeen.

Suurin osa kommentteista käsitteli kuitenkin selvästi eniten jollakin tapaa eettisiä näkökulmia. Monet kertoivat joko olevansa jo vegaaneja tai välttelivät maitotuotteita nimenomaan eettisistä syistä. Osa oli sitä mieltä, että vasikoiden vierihoidon yleistymisellä ei olisi vaikutusta heidän maitotuotteiden käyttöönsä, sillä valinnan perusteiksi mainittiin myös muita syitä, kuten tuotantoeläinten elinolot. Muutama kertoi lopettavansa maitotuotteiden käytön, mikäli eläinten oloihin ja käytäntöihin ei tule pian muutosta. Osa taas tosin kertoi harkitsevansa siirtymistä takaisin maitotuotteiden käyttäjäksi, tai jatkavansa sitä, mikäli vierihoido yleistyisi. Samalla moni tosin peräänkuulutti parannuksia myös muihin maidontuotannon ongelmiin, kuten lypsylehmien lyhyeen elinikään.

Myönteisissä kommenteissa toistuivat pitkälti samat asiat, kuten aiemminkin. Esimerkiksi luonnonmukaisuutta, eläinystävällisyyttä ja tuottajan työn helpottamista korostettiin monessa kommentissa. Muutamilla vastaajista oli ammatin tai muun kautta käytännön kokemusta vierihoidon hyödyistä, joista he mainitsivat muun muassa paremman utareterveyden, terveemmät vasikat sekä häiriökäyttäytymisen vähäisyyden verrattuna tavanomaiseen tuotantoon. Käytännön huonoja kokemuksia vierihoidosta ei ilmennyt vastauksissa. Pari vastaajaa otti tosin huomioon myös konkreettiset käytännön järjestelyn ongelmat navetassa, kuten vasikan karkaaminen tai työkoneen alle jääminen.

Eräät vierihoitoa vastustavat perustelivat kantaansa eläinten käyttäytymisellä. Vierihoidon soveltuvuutta epäiltiin lehmän mahdollisella aggressiivisella käytöksellä joko vasikkaa, tai hoitajaa kohtaan vasikkaa suojellessaan. Lisäksi monet epäilivät lypsykarjarotuisten lehmien emo-ominaisuuksien olevan liian heikkoja, ettei vasikan imetys ja hoivaaminen onnistuisi. Päinvastoin eräiden mielestä osa lehmistä voisi olla niin ylihuolehtivia, että ne suojelisivat vasikkaa ihmisiltä tai muilta lehmiltä.

Eläinten inhimillistäminen näkyi muutamissa kommenteissa. Lehmän ja vasikan erottamista verrattiin äidin ja lapsen erottamiseen toisistaan synnytyksen jälkeen. Monesti lehmästä käytettiin termiä ”äiti”, ja vasikasta ”lapsi”. Poikimisesta ja tiineydestä käytettiin ihmisten vastaavia termejä ”synnytys” ja ”raskaus”. Lisäksi useat kauhistelivat lehmän ”raskauskierrettä”, eli sitä, että lehmän on tuotannossa poí’ittava joka vuosi, vaikka luonnossakin lehmä poikisi yleensä aina kerran vuodessa. Syy voi olla tietämättömyyttä oikeista termeistä ja asioista, tai sitten eläimiä halutaan tarkoituksella inhimillistää ja verrata ihmiseen.

Mielipiteet vierihoidosta aiheutuvista, mahdollisista kustannuksista jakautuivat melko lailla vastakkain. Toisaalta haluttiin tuottajalle parempaa korvausta ja tukea vierihoidon toteuttamiseen. Toisaalta taas asiaa vastustettiin, ainakin mikäli maidon hinta tai tuotantokustannukset nousisivat liikaa. Vierihoidon ja sen kaltaisten ratkaisujen yleistymistä kannatettiin taas joidenkin vastaajien toimesta jopa hinnalla millä hyvänsä, eikä raha saisi tulla hyvinvointia parantavien muutosten esteeksi.

Yksi vapaaseen palauttaneeseen vastanneista epäili vierihoidon kannatuksen olevan vain marginaalista, ja lopputuloksen olevan sama kuin luomutuotannossa, eli ihmiset kyllä kannattavat ajatusta ja haluavat muutosta, mutta käytännössä arvojen mukaan eläminen ei juurikaan näy. Kommentoija siis epäili, että ihmiset kannattavat vierihoidon yleistymistä, mutta eivät halua maksaa ainakaan kovin kallista hintaa siitä. Se on kieltämättä täysin mahdollinen uhkakuva myös vierihoidon kannattavuudelle, kuten jo aiemmin on todettu. Toisaalta monet kommentoijista olisivat valmiita maksamaan enemmän, ja uskoivat, että myös monille muille hinta ei ole ainoa kriteeri ostopäätöstä tehdessä.

Osalle kuluttajista muutos aiheuttaa automaattisesti vastustusreaktion tai vähintään epäilyä, vaikka muutoksen hyödyt olisivat lähes kiistattomat. Eräs kommentoijista vertasikin vierihoidon yleistymismahdollisuuksia vapaan kanan munien ja virikehäkkikananmunien suosiolle. Kustannukset nousivat ehkä hieman, mutta vähitellen häkkikanaloiden munat ovat korvaantumassa kokonaan vapaan kanan sekä virikehäkkikananmunilla. Kommentoijan mukaan sama ilmiö voisi siis tapahtua myös vierihoidolle. Toinen kommentoija taas uskoi, että pakottamalla asiaa ei saada eteenpäin, mutta sukupolvien asenteiden muuttumisen myötä vierihoitoa voi olla mahdollista toteuttaa tulevaisuudessa.

Tuloksista voidaan siis tiivistää, että reilu enemmistö vastaajista oli sitä mieltä, että vierihoidon tulisi yleistyä tulevaisuudessa osana suomalaista maidontuotantoa. Enemmistö vastaajista kuitenkin uskoi, että haittapuolista huolimatta pitkä vierihoito olisi kannattava keino niin eettisesti kuin taloudellisesti. Monet kommentoijat kehuivat myös opinnäytetyön aihetta, ja monet asiasta tietämättömätkin kiinnostuivat kommenttien perusteella siitä, joten vastaanotto kyselyllekin oli pääsääntöisesti hyvä. Aiheesta toivottiin lisää tietoa ja tutkimusta, ja tiedottamista pitäisi tuottajien lisäksi kohdistaa myös kuluttajille.

Kuluttajakysely vierihoidosta taitaa olla ensimmäisiä laatuaan, sillä aiemmat ja parhaillaan käynnissä olevat tutkimukset vierihoidosta käsittelevät asiaa lähinnä eläinten kannalta. Suomen oloihin sovellettavissa olevia tutkimustuloksiakaan ei ole vielä juurikaan, varsinkaan nykytuotannon kannalta tutkittuna.

7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tulosten tarkastelussa osoitettiin, että kyselyyn vastanneet kuluttajat selvästi kannattivat pidemmän vierihoidon yleistymistä, ja olivat vahvasti sen puolella. Vastausten suuresta määrästä päätellen on myös selvää, että aihe kiinnostaa ihmisiä. Konkreettista muutosta tämä opinnäyte tuskin varsinaisesti saa aikaan, mutta ainakin kyselyn tuloksia voitaisiin hyödyntää. Varsinkin tutkijat ja päättäjät voivat kyselyn avulla mahdollisesti saada hyödyllistä tietoa kuluttajien mielipiteistä. Tulokset voisivat hyvinkin toimia eteenpäin vievänä, konkreettisesti rohkaisevana kannusteena myös muille isommille toimijoille, kuten elintarvikeyrityksille.

Vaikka vierihoito on nykyisin ajankohtainen aihe ja sen hyödyistä alkaa olla jo paljon todisteita, voidaan silti pohtia, miksi se ei ole yleistynyt jo aiemmin? Ehkä kyse on tutkimuksen ja kokemusten puutteesta, mutta toisaalta Juvan Muumaan tilan pitkä kokemus teki selväksi, että vierihoidon toteutettu onnistuneesti jo aiemminkin. Muita syitä voivat olla muun muassa jo edelläkin mainitut syyt, eli navettarakennusten sopimattomuus, huonot kokemukset ja tiedon puute. Useat kuluttajat eivät välttämättä ole ylipäättään tietoisia siitä, miten vasikoita vieroitetaan, joten heillä tuskin on tietoa vierihoidostakaan. Tuottajat taas eivät välttämättä mielellään ota riskejä näinkin isoon mullistukseen vasikoiden kasvattamisessa, sillä se voi tuottaa epäonnistuessaan taloudellisia menetyksiä. Siksi tulisikin levittää eteenpäin kokemuksia onnistuneista käytännöistä. On kuitenkin hyväksyttävä, että kaikille tiloille vierihoito ei silti syystä tai toisesta sovi.

Eläinten hyvinvoinnin kannalta voidaan myös pohtia, onko pitkä vierihoito paras vaihtoehto, mitä eläimille voidaan tarjota? Imettäjälehmät ovat maitotilallisen kannalta usein se helpompi ratkaisu, mutta eläinten kannalta asiaan liittyy ongelmia. Suurin ristiriita on, että vaikka osa lehmistä pääsisikin hoitamaan ja imettämään vasikoita, niin kaikki lehmät eivät kuitenkaan sitä ymmärrettävästi pääse toteuttamaan. Toisaalta monet tuottajat, kuten Stubb ja Ahonen (2020, 2020b) kertoivat havainneensa, että eläimet ikään kuin tottuvat siihen, että kukin pääsee vuorollaan imettämään. Asiaa ei ole tosin vielä tutkittu virallisesti, joten ei ole varmuutta siitä, kokevatko ei-imettävät lehmät tällä menetelmällä yhtä suurta stressiä, kuin tavanomaisesti vieroittaessa.

lhannetilanteessa tietysti vasikka saisi olla oman emän vierihoidossa aina syntymästään luontaiseen vieroitukseen asti, mikä tapahtuu jopa vasta 8–11 kuukauden ikäisenä. Se olisi kuitenkin tuottajalle varsin kannattamatonta, sillä vasikoiden kasvaessa muun muassa tilan ahtaus tulisi ongelmaksi. Lisäksi vasikat saattaisivat satunnaisesti imeä maitoa vielä reilusti yli tavallisen juottokauden ajan, vaikka ne eivät sitä periaatteessa enää tarvitsisikaan ravinnokseen. Toisaalta kiintein hoitovaihe vasikan ja lehmän välillä kestää luonnossa noin 3 kuukauden ajan, jonka jälkeen vasikka viettää yhä enemmän aikaa ikätovereidensa parissa. Tuotannon kannalta vieroitus onkin optimaalisinta tehdä jo 2–3 kuukauden iässä, kun vasikka pystyy käyttämään ravinnokseen muutakin kuin maitoa. Optimaalista vieroitusaikaa ei ole vielä tutkimusten avulla selvitetty, mutta juottokauden ajan kestävä on toistaiseksi todettu olevan kannattavin mahdollinen aika, jona eläimet voidaan pitää yhdessä.

Asenteiden muuttuessa ja eläintutkimusten lisääntyessä vierihoidon voisi siis vähitellen ottaa esille myös päätöksenteossa, ja sen edistämisessä voitaisiin hyödyntää perusteina kyselyn tuloksia. Varsinaista vierihoidon puolesta asiaa ajavaa tahoja ei ainakaan vielä ole, vaikka voisi luulla, että vähintään joku eläinaktivistijärjestön kaltainen toimija tarttuisi aiheeseen. Ainakin oletettavasti monen järjestön tavoitteena on nimenomaan parantaa tuotantoeläinten oloja.

Toimeksiantajia etsiskellessä kävi selväksi, että asia tuntuu olevan jopa kovin arkaluontoinen. Varsinkaan isoista toimijoista ja elintarvikeyhtiöistä kukaan ei asian monihaaraisuuden ja varsinkin kuluttajanäkökulman esille ottamisen jälkeen halunnut olla mukana, kun taas pienemmillä toimijoilla syy kieltäytymiselle oli usein resurssipula. Isot elintarvikeyritykset eivät ole siis ainakaan vielä tarpeeksi kiinnostuneita asian eteenpäin viemisestä, mutta viimeistään painostuksella ulkopuolisilta tahoilta sekä kuluttajilta luulisi olevan vaikutusta. Luulisi myös, että kasvijuomatuotteiden vallatessa markkinoita oltaisiin myös kiinnostuneita vastaamaan haasteeseen muutenkin kuin lanseeraamalla oma, vastaava kasvijuomatuote. Maidontuotanto ei ole kuitenkaan Suomesta näillä näkymin loppumassa pitkään aikaan, joten lisääntyvä tiedon ja tutkimusten määrä eläinten hyvinvoinnista sekä teknologian kehittyessä, voisi kuvitella olevan eettistäkin siirtyä tai aina vain eläinystävällisempiin ratkaisuihin.

Lisäksi aiheen erilaisuus ja ehkä myös huono tunnettavuus herätti ainakin kyselyyn vastanneiden kesken kovastikin mielenkiintoa vierihoitoa kohtaan. Kyselyn yhteyteen olisikin kannattanut liittää lisää linkkejä tutkimuksiin ja vaikkapa tässä työssäkin lähteenä käytettyyn, vierihoitoa käsittelevään webinaariin. Toivon mukaan kyselyyn vastaamisen myötä edes osalla vastaajista mielenkiinto kasvaisi sen verran, että ottaisi asiasta tarkemmin selvää, ja jakaisi tietoa eteenpäin.

Tutkimuksen tuloksiin vaikutti varmasti osaltaan se, että loppujen lopuksi kyselyä jaettiin melko rajatuissa ryhmissä. Tuloksiin olisi voinut saada vieläkin enemmän hajontaa jakamalla sitä muuallakin kuin vain sellaisissa Facebook-ryhmissä, joihin kuuluu suurimmilta osin maatalousalan ammattilaisia. Toisaalta ainakin kommenttien määrän ja monipuolisuuden perusteella, tiedon määrää ja näkemyksiä löytyi erilaisia, vaikka suurin osa vastaajista kertoi olevansa kokenut maidontuotannon alalla. Kyselyn avulla tutkimuskysymyksiin löydettiin vastaus, vaikka imagokysymystä ei varsinaisesti kyselyssä kysyttykään. Imagon uskottiin kuitenkin yksittäisissä vastauksissa parantuvan vierihoidon myötä. Normalisointia uudeksi käytännöksi taas kannatettiin kovastikin, joten halua muutokseen selvästi olisi.

Aiheen rajaamiseen olisi voinut panostaa vieläkin enemmän, ja se olikin yksi vaikeimmista osuuksista työtä tehdessä. Liian laajaksi rajattu aihe on usein myös liian pintapuolinen, eikä tärkeimpiin kohtiin paneuduta tarpeeksi syvällisesti. Tässä työssä kolme eri näkökantaa oli melkein jopa liikaa. Ainakin eläin- ja tuottajaosuutta olisi voinut käsitellä hieman vähemmän kuluttajiin verrattuna. Yksi näkökulma lisää olisi ollut elintarvikeyritykset ynnä muut, sillä heidän näkökulmaansa ei juurikaan käyty läpi kuin lyhyesti. Vierihoidon kustannuksia ei myöskään juuri käsitelty, mutta se voisi olla ikään kuin seuraava osa tälle työlle, kun kannatusta vierihoidon eteenpäin viemiseksi on nyt saatu.

Vasikoiden vierihoidon normalisointi osaksi tulevaisuuden maidontuotantoa on selvästi vasta aivan alkutekijöissään, vaikka tapaa toteuttavia tiloja löytyy Suomestakin. Asenteet vierihoitoa kohtaan ovat selvästi kuitenkin pääosin kannustavia niin kuluttajien kuin tuottajienkin puolesta, ainakin kyselytutkimuksen perusteella. Kuten aiemmin on jo sanottu, on kuitenkin selvää, että tutkimusta ja käytännön onnistuneita kokeiluja Suomen oloissa tarvittaisiin lisää. Samoin vaadittaisiin tiedottamista vierihoidon hyödyistä, sekä sen nostamista enemmän esille myös julkisuudessa.

Lähteet

Aaltola, E. (Filosofian dosentti). (n.d.). *Eläinten oikeudet*. Vegaaniliitto ry.

<https://vegaaniliitto.fi/tietoa/miksi-veganismi/elainten-oikeudet/>

Agenäs, S. (Professori). (15.09.2020a). *Indoor contact area* [kuva]. Cow and calf together. Sveriges lantbruksuniversitet. Haettu 17.05.2021 osoitteesta

<https://www.slu.se/en/faculties/vh/research/forskningsprojekt/not/cow-and-calf-together/>

Agenäs, S. (Professori). (15.09.2020b). *Outdoor contact area* [kuva]. Cow and calf together. Sveriges lantbruksuniversitet. Haettu 17.05.2021 osoitteesta

<https://www.slu.se/en/faculties/vh/research/forskningsprojekt/not/cow-and-calf-together/>

Agenäs, S. (Professori). (08.09.2020c). *Vierivasikka-webinaari* [webinaari]. Pro Agria Keskusten Liitto. <https://www.proagria.fi/tapahtumat/webinaaritallenne-vierivasikka-webinaari-15253>

Ahonen, H. (Agronomi, maataloustuottaja). (08.09.2020). *Vierivasikka-webinaari* [webinaari]. Pro Agria Keskusten Liitto. <https://www.proagria.fi/tapahtumat/webinaaritallenne-vierivasikka-webinaari-15253>

Castrén, H. (n.d.) *Luonnontilaisessa nautalaumassa on parikymmentä naarasta jälkeläisineen* [kuva]. Nauta luonnossa. Eläinten hyvinvointikeskus EHK.

<https://www.elaintieto.fi/nauta/nauta-luonnossa/>

Dredge, K. (2005). Luomuvaatimukset. Teoksessa Aho, P., Anttila, P., Dredge, K., Heinonen, M., Hänninen, L., Härtel, H., Jukola, E., Kemppi, H., Keski-Mattinen, V., Koskimäki, O., Kulkas, L., Nikunen, S., Niskasaari, P., Nousiainen, J., Raussi, S., Rautala, H., & Simojoki, H. *Vasikoiden hoito-opas*. (s. 56). Valio Oy.

http://www.virtuaali.info/opetusmaatilat/27/file/Vasikoiden_hoito-opas.pdf

EHK. (n.d.). *Nauta luonnossa*. Eläintieto.fi. Eläinten hyvinvointikeskus EHK.

<https://www.elaintieto.fi/nauta/nauta-luonnossa/>

ETT. (2011a). *Katse vasikkaan! Naudan ja vasikan luonnollinen käyttäytyminen*. Eläinten terveys ETT ry. <https://www.ett.fi/wp-content/uploads/2019/12/Luonnollinen-k%C3%A4ytt%C3%A4ytyminen.pdf>

ETT. (2011b). *Katse vasikkaan! Poikiminen lypsykarjassa*. Eläinten terveys ETT ry. <https://www.ett.fi/wp-content/uploads/2019/12/Poikiminen-lypsykarjassa.pdf>

ETT. (2011c). *Katse vasikkaan! Vastasyntynyt vasikka lypsykarjatilalla*. Eläinten terveys ETT ry. <https://www.ett.fi/wp-content/uploads/2020/03/3.-Vastasyntynyt-vasikka.pdf>

ETT. (2011d). *Katse vasikkaan! Imevä vasikka ja vieroitus emolehmäkarjassa*. Eläinten terveys ETT. <https://www.ett.fi/wp-content/uploads/2019/12/Imev%C3%A4-vasikka-ja-vieroitus-emolehm%C3%A4karjassa-F.pdf>

ETU. (n.d.). *Kansalliset ohjeet nautojen hyvinvointiin*. Eläinten terveydenhuolto ETU. <https://www.ett.fi/wp-content/uploads/2019/07/Kansalliset-ohjeet-nautojen-hyvinvointiin.pdf>

Evira. (2011). Vasikoiden pitopaikan suositukset. <https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/viljelijat/elaintenpito/elainten-hyvinvointi/vasikoiden-pitopaikan-suositukset-2011.pdf>

Heinonen, M. & Simojoki, S. (2005). Tiineys ja syntymä. Teoksessa Aho, P., Anttila, P., Dredge, K., Heinonen, M., Hänninen, L., Härtel, H., Jukola, E., Kemppi, H., Keski-Mattinen, V., Koskimäki, O., Kulkas, L., Nikunen, S., Niskasaari, P., Nousiainen, J., Raussi, S., Rautala, H., & Simojoki, H. *Vasikoiden hoito-opas*. (ss. 7–10). Valio Oy. http://www.virtuaali.info/opetusmaatilat/27/file/Vasikoiden_hoito-opas.pdf

Hokkanen, A.-H. (n.d.). *Vastasyntynyt vasikka* [kuva]. Miksi vastasyntynyt vasikka tarvitsee maitoa niin nopeasti? Maito ja Me. Valio Oy. <http://www.maitojame.fi/artikkelit/miksi-vastasyntynyt-vasikka-tarvitsee-ternimaitoa-nopeasti-1/62349116>

Hänninen, L. (2005). Vasikan kasvun ja kehityksen tukeminen juottoaikana. Teoksessa Aho, P., Anttila, P., Dredge, K., Heinonen, M., Hänninen, L., Härtel, H., Jukola, E., Kemppi, H., Keski-Mattinen, V., Koskimäki, O., Kulkas, L., Nikunen, S., Niskasaari, P., Nousiainen, J., Raussi, S., Rautala, H., & Simojoki, H. *Vasikoiden hoito-opas*. (ss. 11–13). Valio Oy.

http://www.virtuaali.info/opetusmaatilat/27/file/Vasikoiden_hoito-opas.pdf

Hänninen, L. (2012). Vieroitus emon luota heti vai hetken päästä. Teoksessa T. Huhtamäki (toim.), *Vasikasta huippulypsylehmäksi*, (ss. 8–9). ProAgria Keskusten Liitto.

<https://www.ellibslibrary.com/book/978-951-808-220-3>

Hänninen, L. (26.03.2013). *Vasikan lempeä vieroitus- onko sitä?* Helsingin yliopisto.

<http://www.luomuliitto.fi/hallinta/wp-content/uploads/2013/04/Vasikan-lempe%C3%A4-vieroitus-onko-sit%C3%A4.pdf>

Härtel, H. (2005). Vasikan ruoansulatuksen kehitys. Teoksessa Aho, P., Anttila, P., Dredge, K., Heinonen, M., Hänninen, L., Härtel, H., Jukola, E., Kemppi, H., Keski-Mattinen, V., Koskimäki, O., Kulkas, L., Nikunen, S., Niskasaari, P., Nousiainen, J., Raussi, S., Rautala, H., & Simojoki, H. *Vasikoiden hoito-opas*. (ss. 17–18). Valio Oy.

http://www.virtuaali.info/opetusmaatilat/27/file/Vasikoiden_hoito-opas.pdf

Juustoportti. (n.d.). *Kaurajuomatuotteet* [kuva]. <https://www.kaurajuoma.fi/>

Karlström, T., Kurkela, V. & Kemppi, H. (2012). Tilaa kasvuun ja kehitykseen. Teoksessa T. Huhtamäki (toim.), *Vasikasta huippulypsylehmäksi*, (ss. 22–29). ProAgria Keskusten Liitto.

<https://www.ellibslibrary.com/book/978-951-808-220-3>

Kauppinen, T. (03.10.2019). *Kytkeättömän, laiduntavan, ulkoilevan vai vapaan lehmän maito – mitä saisi olla?* Eläintieto.fi. Eläinten hyvinvointikeskus EHK ry.

<https://www.elaintieto.fi/blogi/vapaan-lehman-maito-mita-se-on/>

Kemppi, H. (2012). Oikein ruokkimalla hyvä kasvu ja mahojen kehitys alusta alkaen. Teoksessa T. Huhtamäki (toim.), *Vasikasta huippulypsylehmäksi*, (ss. 10–21). ProAgria Keskusten Liitto. <https://www.ellibslibrary.com/book/978-951-808-220-3>

Kostamo, T. (24.11.2016). *Vasikan vierihoitoa robottipihatossa 2016* [kuvakaappaukset videosta]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=YsslG5HOTYk>

Kulkas, L. (2005a). Imettämisen- ja juottomenetelmät. Teoksessa Aho, P., Anttila, P., Dredge, K., Heinonen, M., Hänninen, L., Härtel, H., Jukola, E., Kemppi, H., Keski-Mattinen, V., Koskimäki, O., Kulkas, L., Nikunen, S., Niskasaari, P., Nousiainen, J., Raussi, S., Rautala, H., & Simojoki, H. *Vasikoiden hoito-opas*. (ss. 21–22). Valio Oy.

http://www.virtuaali.info/opetusmaatilat/27/file/Vasikoiden_hoito-opas.pdf

Kulkas, L. (2005b). Utaretulehdus- ja antibioottimaidon käyttö vasikoiden juotossa. Teoksessa Aho, P., Anttila, P., Dredge, K., Heinonen, M., Hänninen, L., Härtel, H., Jukola, E., Kemppi, H., Keski-Mattinen, V., Koskimäki, O., Kulkas, L., Nikunen, S., Niskasaari, P., Nousiainen, J., Raussi, S., Rautala, H., & Simojoki, H. *Vasikoiden hoito-opas*. (s. 31). Valio Oy.

http://www.virtuaali.info/opetusmaatilat/27/file/Vasikoiden_hoito-opas.pdf

Kuluttajaliitto. (n.d.). *Maito- tarpeellista vai tarpeetonta?* Kuluttajaliitto ry.

<https://syohyvaa.fi/maito-tarpeellista-vai-tarpeetonta/>

Kurkela, V. (2012). Tunnista sairast vasikat ajoissa. Teoksessa T. Huhtamäki (toim.), *Vasikasta huippulypsylehmäksi*, (s. 31). Pro Agria Keskusten Liitto.

<https://www.ellibslibrary.com/book/978-951-808-220-3>

Kyrö, M. (27.06.2019a). Vasikoiden vierihoidossa on monia malleja. *Nauta*, (3/2019).

<https://nauta.fi/hyvinvoiva-nauta/vasikoiden-vierihoidossa-on-monia-malleja/>

Kyrö, M. (06.09.2019b). ”Imettäjälehmä on navetan tärkeä työntekijä”. *Nauta*, (3/2019).

<https://nauta.fi/hyvinvoiva-nauta/imettajalehma/>

Kärki, M. (2005). *Vasikkapiilo parsien edessä* [kuva]. Emolehmätuotannon rakennukset.

Innonauta-hanke. Maa- ja elintarviketutkimuskeskus MTT. <https://docplayer.fi/11172028-Maarit-karki-mtt-innonauta-emolehmatuotannon-rakennukset.html>

Laakkonen, J. (28.11.2019). *Näin suomalaiset käyttävät maitotuotteita: Maitolasit häviävät ruokapöydistä, juustoa popsitaan enemmän kuin koskaan.* Yle Uutiset.

<https://yle.fi/uutiset/3-11085972>

Louekari, S. (Filosofian tohtori). (03.02.2020). *Suomen tie maitomaaksi.* Suomi syö ja juo.

<https://suomisyojaiuo.fi/2020/02/03/suomen-tie-maitomaaksi/>

Luke. (25.06.2020). *Mitä Suomessa syötiin vuonna 2019?* Luonnonvarakeskus.

<https://www.luke.fi/uutinen/mita-suomessa-syotiin-vuonna-2019/>

Maito ja Terveys ry. (2018a). *Hapanmaitovalmisteiden kulutus Suomessa* [kuva].

<https://www.maitojaterveys.fi/maitotietoa/maitovalmisteiden-kulutus/hapanmaitovalmisteiden-kulutus-suomessa.html>

Maito ja Terveys ry. (2018b). *Juuston kulutus Suomessa* [kuva].

<https://www.maitojaterveys.fi/maitotietoa/maitovalmisteiden-kulutus/juuston-kulutus-suomessa.html>

Maito ja Terveys ry. (2018c). *Maidon kulutus Suomessa* [kuva].

<https://www.maitojaterveys.fi/maitotietoa/maitovalmisteiden-kulutus/maidon-kulutus-suomessa.html>

Maito ja Terveys ry. (n.d.). *Ravintoaineiden saanti kolmesta maitolasillisesta* [kuva].

<https://www.maitojaterveys.fi/maitotietoa/maito-ravintona.html>

Niskanen, J. [@katrijohannan]. (09.08.2018). *Kourun (lehmä vas.) vielä nimetön lehmävasikka halus mielummin naapurintäti (Kaunis oik.) maitoa.* [Päivitys]. Instagram.

<https://gramho.com/media/1841940502184593643>

Pellon. (n.d.-a). *Baby-Star yksilökarsina* [kuva]. Pellon Group Oy.

https://www.pellon.fi/karjatalous/vasikanjuotto_ja_kalusteet/vasikkakalusteet/babystar/

Pellon. (n.d.-b). *Pellon vasikkakarsinajärjestelmä* [kuva]. Pellon Group Oy.

https://www.pellon.fi/karjatalous/vasikanjuotto_ ja_kalusteet/vasikkakalusteet/vasikkakarsina/

Pesonen, M. (2011). *Naudan käyttäytyminen ja käsittely*. Luonnonvarakeskus.

https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/mtt/esittely/toimipaikat/ruukki/Tietopankki/E_molehmatuotanto/K%C3%A4yttyminen%20ja%20k%C3%A4sittely_2011.pdf

Proluomu. (n.d.). *Mikä tekee maidosta luomua?* Pro Luomu ry. https://proluomu.fi/mita-on-luomu/mika-tekee-ruuasta-luomua/mika-tekee-maidosta-luomua/?gclid=Cj0KCQjwwLKFBhDPArisAPzPi-LRhOGLH6c14PvZkw-gp1_wVzBwqOw0zLjcEzY9x6AtpX_RpokpC3QaAizNEALw_wcB

Raatikainen, K. (2014). Partaloiden tilan perinnebiotooppeja laiduntaa emolehmäkarja [kuva]. Suuntana Joutsa-Hartola-Luhanka-Korpilahti. *Perinnebiotooppeja tutkimassa*.

<http://perinnebiotooppi.blogspot.com/2014/06/suuntana-joutsa-hartola-luhanka.html>

Ruokatieto. (n.d.-a). *Lypsykarja tuottaa maitoa ja naudanlihaa*. Ruokatieto Yhdistys ry.

<https://www.ruokatieto.fi/ruokakasvatus/ruokaketju-ruuan-matka-pelloilta-poytaan/maatila/kotielaimet/lypsykarja#Vasikoiden%20hoito>

Ruokatieto. (n.d.-b). *Kasvisruokavaliot*. Ruokatieto Yhdistys ry.

<https://www.ruokatieto.fi/ruokakasvatus/ruokaketju-ruuan-matka-pelloilta-poytaan/ravitsemus-ja-ruuan-valinta/kasvisruokavaliot>

Ruokatieto. (n.d.-c). *Ilmiöitä ja trendejä*. Ruokatieto Yhdistys ry.

<https://www.ruokatieto.fi/ruokakulttuuri/uutta-omasta-maasta/ilmioita-ja-trendejä>

Ruokavirasto. (2019). *Eläinten hyvinvointi*. Haettu 24.04.2021 osoitteesta

<https://www.ruokavirasto.fi/viljelijat/elaintenpito/elainten-hyvinvointi/>

Ruokavirasto. (2020). *Luomutuotanto 2 – Eläintuotannon ehdot*. (10. korjattu painos). https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/yritykset/luomun-lomakkeet/luomutuotannon-ohjeet/teksti-luomutuotanto-2-versio-10-i-elaintuotannon-ehdot_fi.pdf

Saavalainen, H. (22.03.2021). Maito on ollut aikuisten ruokajuoma lähinnä Suomessa, ja nyt maidon asema on uhattuna meilläkin. *Helsingin Sanomat*. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000007873558.html>

Seppänen, M., Kurppa, S., Rinne, M. & Alakukku, L. (2019). *Ruokaa! Kestävä maatalous ja ruoantuotanto*. Maahenki Oy.

https://www.mtk.fi/documents/20143/310288/Ruokaa_oppikirja_net.pdf/dc39847e-eb83-6752-55ca-87e380a4f588?t=1599112129371

Strohecker, K. (12.04.2019). *Emotuotannon perusteet*. Finn Beef Ay. Osaava lomittaja -hanke. <https://www.nurmes.fi/documents/7103653/7104494/Emolehm%C3%A4koulutus+materiaali.pdf/d27d4394-93e2-0e25-0ee8-fd9a117e1182>

Stubb, L. (Maatalousyrittäjä). (13.03.2020a). *Imettäjälehmät ja vierihoito*. https://www.kpedu.fi/docs/default-source/projektisivustot/luova-kampus/2020-03-13_tp4_stubb_imett%C3%A4j%C3%A4lehm%C3%A4t.pdf?sfvrsn=d058ed4d_2

Stubb, L. (Maatalousyrittäjä). (08.09.2020b). *Vierivasikka-webinaari* [webinaari]. Pro Agria Keskusten Liitto.

<https://www.proagria.fi/tapahtumat/webinaaritallenne-vierivasikka-webinaari-15253>

SLU. (15.09.2020). *Cow and calf together*. Sveriges lantbruksuniversitet. <https://www.slu.se/en/faculties/vh/research/forskningsprojekt/not/cow-and-calf-together/>

Telkänranta, H. (13.09.2018). Tuotantoeläinten häiriökäyttäytymisen ehkäisy nautakarjatiloiilla. *Tieto itää!- luentosarja*. Ruokavirasto. https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/yritykset/luomun-lomakkeet/luomutuotannon-ohjeet/teksti-luomutuotanto-2-versio-10-i-elaintuotannon-ehdot_fi.pdf

[lomakkeet/yhteisot/tuet-ja-kehittaminen/nautojen-hairiokayttaytyminen-telkanranta-130918.pptx](#)

Thünen-Institut. (n.d.). *One system- many faces*. Johann Heinrich von Thünen Institut. <https://www.thuenen.de/en/topics/livestock-farming-and-aquaculture/do-we-have-a-welfare-friendly-animal-husbandry/cow-calf-contact-systems/one-system-many-faces/>

Tirkkonen, M. (08.02.2018). *Kryptosporidioosi on vakava sairaus ihmiselle ja vasikalle*. Kotieläinten terveydenhoitolehti KMVET. <https://kmvet.fi/kryptosporidioosi-vakava-sairaus-ihmiselle-ja-vasikalle/>

Valio. (n.d.). *Lehmien liikkuminen*. Valio Oy. <https://www.valio.fi/vastuullisuus/elainten-hyvinvointi/lehmien-liikkuminen/>

Vasikoiden hoito-opas. (2005a). *Emää imevän vasikan märekouru sulkeutuu ja juoma pääsee suoraan juoksutusmahaan, missä se juustoutuu useiksi pieniksi hyytymiksi* [kuva]. [http://www.virtuaali.info/opetusmaatilat/27/file/Vasikoiden hoito-opas.pdf](http://www.virtuaali.info/opetusmaatilat/27/file/Vasikoiden_hoito-opas.pdf)

Vasikoiden hoito-opas. (2005b). *Imeminen vaikuttaa sekä emään että vasikkaan myönteisesti* [kuva]. [http://www.virtuaali.info/opetusmaatilat/27/file/Vasikoiden hoito-opas.pdf](http://www.virtuaali.info/opetusmaatilat/27/file/Vasikoiden_hoito-opas.pdf)

Vasikoiden hoito-opas. (2005c). *Mahojen kehitys* [kuva]. [http://www.virtuaali.info/opetusmaatilat/27/file/Vasikoiden hoito-opas.pdf](http://www.virtuaali.info/opetusmaatilat/27/file/Vasikoiden_hoito-opas.pdf)

Vegaaniliitto. (n.d.). *Mikä on vegaani?* Vegaaniliitto ry. <https://vegaaniliitto.fi/tietoa/mika-on-vegaani/>

Vegaaniliitto. (2019). *Eläinten olot*. Vegaaniliitto ry. <https://vegaaniliitto.fi/tietoa/miksi-veganismi/elainten-olot/>

Liite 1: Kyselytutkimus kuluttajille**Vasikoiden pidempi vierihoito osana tulevaisuuden maidontuotantoa**

Tervetuloa kyselyyn! Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää, voisiko vasikoiden pidempi vierihoito olla uusi "normaali" käytäntö tulevaisuuden maidontuotannossa. Kuluttajien mielipiteiden selvittämisen lisäksi asiaa tarkastellaan työssäni sekä eläinten, että tuottajien näkökulmasta. Tässä kyselyssä selvitetään nimenomaan kuluttajien kiinnostusta ja näkemyksiä maidontuotantoon, sekä vasikoiden pidempään vierihitoon.

Jos vasikoiden pidempi vierihoito ei ole sinulle tuttu käsite, luethan ensin alla olevan tekstin.

Pidemmällä vierihoidolla tarkoitetaan tässä kyselyssä vasikan kasvattamista sen oman emon, tai muun lehmän hoivassa ja imetyksessä. Vasikka ja lehmä saavat olla jatkuvasti yhdessä aina syntymästä vieroitukseen asti. Käytännössä vierihitoa voidaan toteuttaa esimerkiksi pitämällä vasikkaa ja sen emoa navetassa samassa ryhmässä, vapaana yhdessä muiden vasikoiden ja lehmien kanssa. Tällöin lehmät käyvät normaaliin tapaan lypsillä, mutta imettävät samalla myös vasikkaansa. Vaihtoehtoisesti voidaan lypsylehmien joukosta valita yksi tai useampi lehmä, jotka imettävät ja hoivaavat karjan kaikkia vasikoita. Näiden ns. imettäjälehmien maitoa ei lypsetä ihmisen käyttöön, vaan kaikki maito menee vasikoiden tarpeisiin. Tavallisesti imettäjiä ja vasikoita pidetään omassa karsinassaan erillään muista, lypsyssä olevista lehmistä.

Luonnossa lehmä vieroittaisi vasikkansa asteittain ennen seuraavan vasikan syntymää, eli vaihtelevasti noin 8–11 kuukauden ikäisenä. Tuotanto-olosuhteissa niin pitkä vierihoito ei kuitenkaan ole mahdollista eikä kannattavaa, joten pidempi vierihoito kestää yleensä käytännöistä riippuen noin 3–4 kuukauden ajan. Tämän jälkeen vasikka vieroitetaan lehmästä ja maidonjuonnista. Normaalisti vasikka vieroitetaan emästään lähes heti syntymänsä jälkeen, ja ihminen vastaa sen hoitamisesta. Tällöin vasikoita pidetään tavallisesti aluksi yksilökarsinoissa, ja

myöhemmin samanikäiset vasikat yhdistetään ryhmäkarsinoissa kasvatettaviksi. Vasikoita juotetaan ihmisen tai automaation toimesta joko maidolla tai juomarehulla. Vieroitus maitojuotosta tapahtuu tavanomaisessa tuotannossa myös noin 3 kuukauden ikäisenä, jolloin vasikka on jo kehittynyt karkearehua syöväksi märehitjäksi, eikä siis tarvitse enää maitoa ravinnokseen.

Lähde: Kulkas, L. (2005). Vasikoiden hoito-opas. ss. 21–22 ja 27–28.

Käytännöt vaihtelevat jonkin verran eri tilojen kesken, joten yhtenäistä tapaa pidemmän vierihoidon toteuttamiseen ei ole. Pidempää vierihoitoa toteuttavia tiloja ei ole Suomessa vielä montaa, sillä tapa saatetaan kokea esimerkiksi epätaloudellisena ja työläältä sovittaa nykytuotantoon. Lisäksi vanhat tavat ja tottumukset vasikoiden kasvatuksessa eivät muutu lyhyessä ajassa. Kiinnostus vierihoitoa kohtaan on kuitenkin kasvamassa muun muassa tutkimusten, asenteiden muuttumisen ja käytännössä onnistuneiden kokeilujen myötä.

Kysymykset 1–8 käsittelevät vastaajan perustietoja ja omaa näkemystä nykyaikaisesta maidontuotannosta. Kysymykset 9–13 taas käsittelevät itse vierihoitoa. Osa kysymyksistä tulee näkyviin vain vastaajan valintojen mukaan. Kaikki vastaukset käsitellään anonyymisti. Vastaathan rehellisesti ja asiallisesti, kiitos!

1. Ikä?

- alle 18
- 18–30
- 31–40
- 41–50
- 51–60
- 61–70
- 71+

2. Sukupuoli?

- Nainen
- Mies
- Muu

3. Koetko, että maidontuotanto on sinulle tuttu tai kiinnostava ala?

- Paljon, ala on ammattini tai osa opiskeluani/ minulla on käytännön kokemusta alasta tai teen sitä työkseni
- Jonkin verran, olen perehtynyt alaan/ minulla ei ole juurikaan käytännön kokemusta alasta
- Vähän, ala ei ole tuttu minulle/ olen kuitenkin kiinnostunut alasta
- Ei lainkaan, ala ei ole tuttu minulle/ en ole kiinnostunut alasta
- En osaa sanoa
- Jotenkin muuten, miten?

4. Käytätkö lehmänmaitotuotteita usein tai edes silloin tällöin?

- Kyllä
- Ei

5. Mikä tai mitkä tekijät vaikuttavat siihen, että käytät maitotuotteita? Voit vastata useita vaihtoehtoja.

- Tapa, tottumus
- Hyvä maku
- Tuotteiden monikäyttöisyys
- Ympäristöystävällisyys
- Tuotannon eettisyys, esim. eläinten elinolot yms.
- Terveydelliset syyt, esim. ravintoaineiden saanti
- Muu, mikä?
- En osaa sanoa

6. Pyritkö suosimaan maitotuotteita, joiden tuotannossa on satsattu eläinten hyvinvointiin?

Esimerkiksi vapaan/ulkoilevan lehmän maito tai luomumaito?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

7. Miksi et käytä maitotuotteita? Voit valita useita vaihtoehtoja.

- Eettiset syyt, esim. eläinten elinolot yms.
- Terveydelliset syyt, esim. allergiat
- Makumieltymykset
- Tapa/tottumus
- Vakaumus, esim. uskonto
- Ympäristötekijät, esim. tuotannon vaikutukset ilmastoon
- Muu syy, mikä?

8. Oletko oman näkemyksesi perusteella tyytyväinen lypsylehmien ja vasikoiden nykyisiin oloihin/ tuotannossa tavallisesti käytettäviin menetelmiin? Voit halutessasi perustella vastauksesi lyhyesti.

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

9. Oletko kuullut vasikoiden pidemmästä vierihoidosta aiemmin?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

10. Vaikuttaisiko vasikoiden vierihoidon yleistyminen lehmänmaitotuotteiden käyttöösi?

- Käyttäisin enemmän

- Käyttäisin saman verran/ei muutosta
- Käyttäisin vähemmän
- En osaa sanoa

11. Olisitko valmis maksamaan enemmän maitotuotteista, joiden tuotannossa on käytetty pidempää vierihoidtoa?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

12. Oletko vasikoiden pidemmän vierihoidon puolella, vai sitä vastaan? (Nyt lukemasi ja/tai aiemman kokemuksesi perusteella) Voit halutessasi perustella vastaustasi lyhyesti.

- Puolesta
- Vastaan
- En osaa sanoa

13. Kannattaisitko vasikoiden pidemmän vierihoidon yleistymistä osana tulevaisuuden maidontuotantoa?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

14. Vapaa sana

